

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Broerne i vore hoveder

om forestillede og reelle broer mellem Aalborg og Nørresundby

Jensen, Ole B.; Hovgesen, Henrik Harder

Publication date:
2004

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Jensen, O. B., & Hovgesen, H. H. (2004). *Broerne i vore hoveder: om forestillede og reelle broer mellem Aalborg og Nørresundby*. Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitet. ISP-Skriftserie Nr. 296

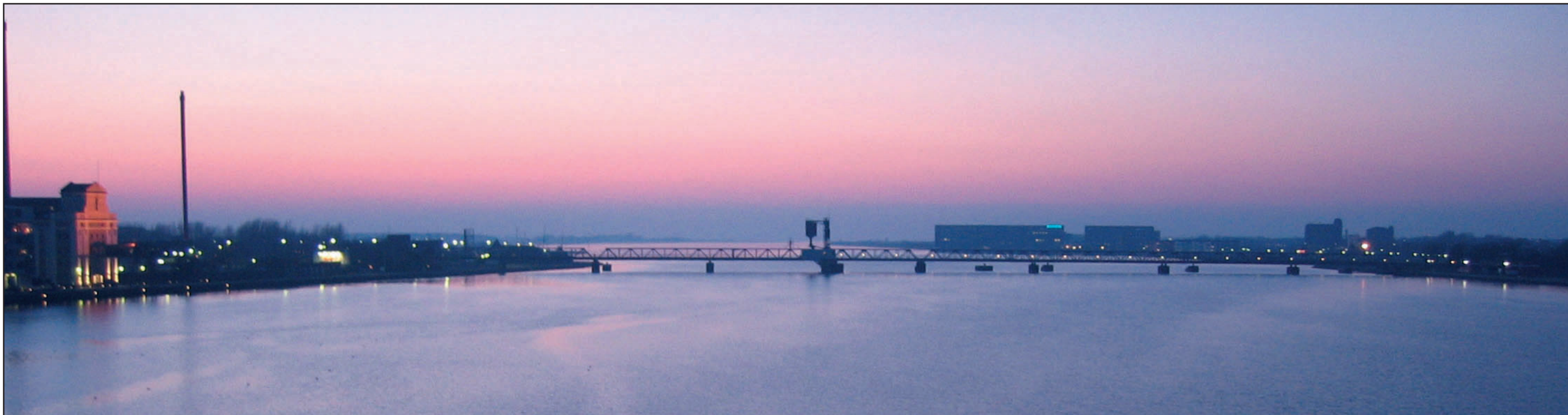
General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Broerne i vore hoveder

- om forestillede og reelle broer mellem Aalborg og Nørresundby

KOLOFON

Titel:

Broerne i vore hoveder

- om forestillede og reelle broer mellem Aalborg og Nørresundby

ISP Skriftserienummer: 296

ISBN: 87-90893-60-3

ISSN: 1397-3169

Distribution:

Institut for Samfundsudvikling & Planlægning

Aalborg Universitet

Fibigerstræde 11

9220 Aalborg Ø.

© Ole B. Jensen & Henrik Haarder Hovgesen

Institut for Samfundsudvikling & Planlægning

Aalborg Universitet

2004

Layout:

Bente Junker Madsen

Hanne Tine Ring Hansen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	Side 3
Resume	Side 6
1. Indledning	Side 14
2. Liv/Identitet/Den gode by	Side 18
3. Magt/Politik/Organisation	Side 34
4. Rum/Artefakter/Fysiske ting	Side 50
5. Branding/Strategi/Image	Side 68
6. Opsummering	Side 91
 Bilag 1: Interviewguide	 Side 102
Bilag 2: Liste over interviewpersoner	Side 105
Liste over citeret litteratur	Side 106

FORORD

Dette projekt er blevet til på baggrund af et møde arrangeret af Foreningen Havnefronten mandag d. 25. november 2002. En deltager til dette møde formulerede et postulat, som siden er gjort til baggrund for projektets undersøgelsesspørgsmål, nemlig: *De mentale broer er den største hindring for at opfatte en by som sammenhængende*. Det udsagn, syntes vi på sin vis, virkede træffende, men også tilstrækkeligt provokerende til, at det fortjente en mere grundig undersøgelse. Problemstillingen bestod herefter i, at afdække hvilke forestillede "broer" (både i betydningen forbindelser, men også forstået som afstand), der er virksomme blandt borgere, erhvervsfolk og politikere på begge sider af Limfjorden i det bymæssige område mellem Aalborg og Nørresundby. Hermed lægges der dels op til en potentiale-, aktør- og institutionskortlægning, dels til en identifikation af hvilke muligheder og barrierer disse ser omkring Limfjorden i forhold til det overordnede problem: *Hvordan kan Aalborg og Nørresundby opfattes som en sammenhængende by?*

Forfatterne til dette projekt vil gerne takke en række aktører, der har muliggjort dette projekt. Først og fremmest skal Foreningen Havnefronten have tak for have at finansieret arbejdet med interviewudskrifter og trykning. Særligt skal Aalborg Kommunes repræsentant i foreningen, Jan Nielsen, Anita Møller og Lars Mahler fra Aalborg Industri- & Handelskammer have tak for hjælpen med at muliggøre projektet. Også tak til Aalborg Industri- & Handelskammer for at lægge lokaler til de indledende møder. Tak til studentermedhjælperne Anne Saugmann Rasmussen og Gustav Friis for interviewudskrifter. Sidst, men ikke mindst, vil vi rette en tak til interviewpersonerne, der alle har taget sig tid til at tale med os. Projektet er ydet økonomisk støtte af Foreningen Havnefronten, men rapportens indhold afspejler ikke nødvendigvis foreningens

synspunkter.

Sproget og analysen i et så tilgængeligt sprog som muligt. Dog er den akademiske skrivemåde bibeholdt med hensyn til litteraturhenvisninger. Det vil sige, referencer i teksten er meget præcise således, at læseren vil kunne finde de eksakte steder hvorfra, der er citeret. Dette gøres typisk i forskning for at dokumentere sine udsagn, her tjener det imidlertid også det formål, at eventuelt interesserede læsere præcist kan få at vide, hvor de kan søge yderligere oplysninger. I praksis vil en henvisning som (Trap 1961:46) henvise til Trap i litteraturlisten, 1961 som årstallet for den citerede bog samt side 46 i den pågældende bog. Alle interviews er skrevet ordret og har været til godkendelse hos interviewpersonerne. Siden har nogle af disse dog ønsket at være anonyme, hvorfor vi konsekvent har anonymiseret alle. Der kan forekomme steder i citaterne, hvor der er fjernet for sammenhængens skyld. Disse steder er markeret med signaturen "...". Ligeledes er steder markerede, hvor interessante pointer fremhæves for at fremme forståelsen af sammenhængen med "[]". Da dette skrift primært består af lange citater, har vi fremhævet særligt interessante pointer eller kodeord med fed. Interviewpersonerne består af to lokale samråds repræsentanter, fem byrådspolitikere, fire erhvervsfolk samt en embedsmand alle, der bor, arbejder og repræsenterer begge sider af fjorden. Alle fotos er taget af Ole B. Jensen.

Selve valget af tilgang og udvælgelse af interviewpersoner kunne have været anderledes. Således kunne f.eks. kvantitative metoder som spørgeskema være benyttet. Ligeledes kunne antallet af interviewpersoner have været større, samt flere synspunkter fra "almindelige borgere". Når vi har designet undersøgelsen, som vi har gjort, skyldes det primært, at vi ønskede at få en forståelse af

centralt placerede politiske og erhvervsmæssige aktører (hvor der i øvrigt er kontaktet flere end de interviewede, men hvor vi ikke har fået svar på vore henvendelser). Dels fordi vi ønskede et første indtryk af problemstillingen baseret på et forholdsvis begrænset antal interviews. Nærværende rapport har derfor status som en art pilotstudie, der på sigt kunne åbne op for et mere dybtgående studie. Eksempelvis ved at udvide antal interviewpersoner og i højere grad høre "borgernes stemmer", eller ved at omdele spørgeskemaer i større mængder. Skulle der derfor være kommentarer eller ideer til videreførelse af projektet, modtager vi gerne disse. Ansvar for enhver fejl eller mangel er selvsagt kun at placere på forfatterne.

Ole B. Jensen og
Henrik Haarder Hovgesen
Institut for Samfundsudvikling & Planlægning
Aalborg Universitet
April 2004

RESUMÉ

Jensen & Hovgesen: Broerne i vore hoveder - om forestillede og reelle broer mellem Aalborg og Nørresundby

Problemstillingen: Dette projekt er blevet til på baggrund af et møde arrangeret af Foreningen Havnefronten mandag d. 25. november 2002. En deltager til dette møde formulerede et postulat, som siden er gjort til baggrund for projektets undersøgelsesspørgsmål, nemlig: *De mentale broer er den største hindring for at opfatte en by som sammenhængende.* Det udsagn syntes vi på sin vis virkede træffende, men også tilstrækkeligt provokerende til, at det fortjente en mere grundig undersøgelse. Problemstillingen bestod herefter i, at afdække hvilke forestillede "broer" (både i betydningen forbindelser, men også forstået som afstand), der er virksomme blandt borgere, erhvervsfolk og politikere på begge sider af Limfjorden i det bymæssige område mellem Aalborg og Nr. Sundby i forhold til det overordnede problem: *Hvordan kan man tænke Aalborg og Nørresundby som en sammenhængende by?*

Strategi/forslagsdelen: Det operationelle mål har været at kortlægge konkrete ideer samt mere løse og visionære forestillinger om, hvorledes det ovenfor beskrevne spørgsmål kan besvares. Det drejer sig med andre ord om at indkredse de fire temaer:

- 1) Liv/Identitet/Den gode by
- 2) Magt/Politik/Organisation
- 3) Rum/Artefakter/Fysiske ting
- 4) Branding/Strategi/Image.

I opsummeringen er disse fire temaer knyttet op på udvalgte citater, der med fordel kan gå til, hvis der ønskes mere end et resume,

men mindre end hele skriftet. På baggrund af det ”kor” af byens stemmer, som interviewene udgør, tegner der sig et billede af en by og et byudviklingsområde, hvor en række nøgleaktører dels ikke ser de samme udviklingslinier for sig. Dels hvor der trods alt er en ganske ensartet forståelse for byens historiske udviklingslinier. Det springende punkt er; hvad skal vi med havefronterne i fremtiden? Her synes dette afdækningsarbejde både at pege på, at der er lang vej endnu førend, der tegner sig et fælles billede. På den anden side så er man ved at sætte begreber og ord på en ny fremtid for byen, som ingen endnu kender. Endelig må man hæfte sig ved, at det er ganske illusorisk at tro, at alle vil blive enige om havnefronternes fremtidige udviklingsbaner i en samlet konsensus. Dertil er byudvikling en for kompleks størrelse.

Det operationelle mål har været at kortlægge konkrete ideer samt mere løse og visionære forestillinger om, hvorledes det ovenfor beskrevne spørgsmål kan besvares. Her peger de interviewede aktører på en lang række konkrete forhold:

- Oplevelseskatalog
- Havnebad
- Moler ud i havnen med cafeer og forlystelser
- ”Reality bro” (dvs. bro med aktiviteter på)
- Karolinelundskilen (dvs. adgangsveje fra byen)
- Tovbaner
- Fjordbusser
- ”Havnefruen” (Skulptur)
- Husbåde
- Grønttorvet på havnefronten
- Bazar

- Udspring og forskudte linier i kyst/kaj linien
- Lystfiskeri ved kajen
- Lystbåde
- Events (f.eks. Cuttys Ark)
- Udendørsudstillinger
- "Luft" og "grønt" (dvs. åbne pladser og adgang samt grønne arealer)

Det er for alle interview personerne vigtigt, at undgå infrastruktur barrierer (f.eks. Nyhavnsgade). Det kan siges, at det kommer til at handle om at "vende byen ud mod fjorden". Der er selvsagt altid forskellige holdninger til det offentliges rolle i planprocessen. Det er dog ganske karakteristisk, at ikke mindst erhvervsfolkene, som vi har interviewet, lægger stor vægt på kommunen/den offentlige planlægning som "kickstarter" i denne type bymæssige forandringsprocesser. De fleste interviewpersoner mener, at byggeriet mellem broerne på Aalborgsiden bør stå som afskrækkende pga. sin massive tæthed. Det fremhæves endvidere af langt de fleste interviewpersoner, at kommunen skal stå fast på en helhedsbetragtning af havnefronterne. Dvs. ikke at give efter for "hurtige" gevinster alene udfra en kortsigtet økonomisk betragtning. Branding eller strategimæssigt kan det sammenfattende sættes på følgende "formel":

VKO Brand = Viden, Kultur & Oplevelse

En sådan strategi synes at passe med de rent fysiske forandringer i området. Her kommer ikke mindst "Musikkens Hus" til at spille en stor rolle. Ikke kun som muligt regionalt kulturcenter, men i høj grad også som symbol eller ikon for en "ny tid" - eller da i det mindste et nyt brand. Som logo eller ikon for forandringsprocessen fra industriby

til videns/kulturby synes det således for de fleste af de interviewede klart, at Aalborgtårnet symboliserer det forgangne og Musikken Hus det fremtidige (se figur 1). Ikke i den forstand, at Aalborgtårnet foreslås fjernet (dertil vil der formentlig heller ikke i dag være folkelig opbakning). Men nok i den forstand, at det er Musikkens Hus, der skal være det nye symbol og logo for en VKO branding af Aalborg.

Figur 1: Fra industri- til vidensby

Produktion	Logo/image/brand
Industribyen	Aalborg Tårnet
Vidensbyen	Musikkens Hus

Endvidere er det forfatterne af denne rapports opfattelse, at der yderligere er behov for at tænke strategisk indenfor disse felter (se figur 2).

For overhovedet at kunne danne klangbund for en vision om Havnefronterne, er det endvidere en væsentlig pointe som også fremdrages af nogle af interviewpersonerne, at der skabes et fælles sprog, en fælles begrebsramme til overhovedet at tale om Havnefronterne med. Det kan siges, at både branding strategier til brug for profilering af byen, men også internt i forhold til borgere og interessenter vil udviklingen af en sprogbrug og en horisont for forestillinger om havnefronten være af allerstørste betydning. Med de processer, der er igangsat omkring dannelse af Foreningen Havnefronten, kan der måske siges, at dette ”sprogbygnings arbejde” i en vis forstand allerede er påbegyndt. Dels må der dog hæftes ved, at dette er sprog- og begrebsdannelse der foregår uden samlet overvejelse over hvad, der vil opnås. Dels er dette arbejde, uanset hvor megen generel offentlig deltagelse nogle af interviewpersonerne

mener Foreningen repræsenterer, jo ikke en åben offentlig dialog og begrebsdannelse. Omvendt vil den diskussion som f.eks. foregår i Foreningen Havnefronten givetvis kunne befrugte en større offentlig debat, hvis ellers den fik en mere direkte forbindelse hertil.

Figur 2: Fem grundelementer i en strategi/vision for Havnefronterne

Liv	Rytme, mangfoldighed og forskellighed
Adgang	Fysisk og økonomisk adgang til aktiviteter
Multifunktion	Bolig (eje + leje), erhverv og rekreation
Helhed	Både langs kysten og på tværs af fjorden er der tale om én bymæssighed
Sprog	Begreber for den historiske, nutidige og fremtidige betydning af Havnefronterne for en samlet byudvikling

Vores liste over mulige tiltag vil vi supplere med en erfaringsopsamling fra havnefrontsplanlægningen af *Norra Havnen* i Helsingborg. Denne går i planlægningsverdenen for at være et af de mere vellykkede eksempler. Således oplister rapportens forfatter mod slutningen, at denne proces ikke ville være lykkedes uden et vist mål af ”interaktiv

planlægning”. En proces, hvor der også er arbejdet med en aktiv arkitekturpolitik som delelement af projekterne. I denne forbindelse finder vi det relevant, at opliste de generelle forudsætninger, som rapportens forfatter mener, skal være til stede for at sådanne processer bliver vellykkede (Reiter 1999:85, vores oversættelse obj/hhh):

Den offentlige arkitekt

... må agere med sin kompetence som basis for et samspil med arkitektkolleger i andre roller som politikere og andre aktører. Den pædagogiske opgave at formidle indsigt i arkitektonisk kvalitet og et holistisk syn på byen er af afgørende betydning for den offentlige arkitekts rolle som projektleder, koordinator og byens repræsentant

Den projekterende arkitekt

... må have forståelse for den offentlige arkitekts ansvar for "almenvællets interesser" og sagkundskab i spørgsmål om bybygningsmæssige kvaliteter samt for dennes myndighedsrolle

Bygherrerne

... må acceptere, at deres mål ikke udgør samfundets yderste mål, men derimod kun er et middel til at nå eksempelvis bybygningsmæssige og andre kvaliteter, som kan være efterstræbelsesværdige set fra almenvellets synspunkt

Politikerne

... må give mandat til byens arkitekter som sagkyndige ikke kun

i "processammenhænge" og myndighedsudøvelse, men også som eksperter i at bedømme den arkitektoniske almene interesse

Medierne

... må have vilje og viden til at føre en saglig debat om arkitektoniske og bybygningsmæssige kvaliteter ud fra deres ansvar for den offentlige debat

Almenvellet

... må se den offentlige arkitekt både som redskab for politikken baseret på sin kompetence til at varetage en arkitektonisk almeninteresse, og som myndighed med sagkundskab som sit fremmeste redskab

Det kunne måske indvendes, at disse konklusioner dels ser ud til at anskue verden primært fra den offentlige arkitekts synsvinkel. Dels at de måske fordrer en urealistisk gensidig respekt og konsensusdannelse blandt de forskellige aktører. Det vil vi på ingen måde undsige. Derimod synes denne række udsagn at kunne være et udmærket procesorienteret udgangspunkt for en diskussion af, hvordan vi kunne forholde os til *"Broerne i vore hoveder"*.

BROERNE I VORE HOVEDER

- om forestillede og reelle broer mellem Aalborg og Nørresundby

Det var et bekvemt og stærkt benyttet Færgested over Limfjorden, der oprindeligt skabte Aalborg. - Saaledes siges der Gang paa Gang, og det er ubestrideligt, at Bopladsen var kendt og benyttet som Overfartssted, men Færgefarten alene har nu aldrig skabt en by; større betydning har sikkert det rige Sildefiskeri i Limfjorden haft. Det gav Anledning til Handel, trak fremmede, driftige Folk til Stedet, skabte Omsætning og dermed Chancer i Tilværelsens evindelige Kamp (Bigum 1915/84:7)

Set fra et geografisk og et erhvervsøkonomisk synspunkt må hele det bymæssigt bebyggede område på begge sider af den her kun 600-800 m brede Limfjord opfattes som en helhed, der i sin differentiering og sine funktioner kan betragtes som en moderne storby, og som udgør landets fjerdestørste bydannelse (Trap 1961:792)

Aalborg er en lille by i en stor verden, det er måske også noget, at det man skal tænke over i forhold til det regionale... nu nævnte du selv det der hvordan, at byer jo ligesom profilerer sig, og hvis man læser jobannoncer... der kan vi jo... altså er der en ny arbejdsdeling der i det regionale, nu har vi også en motorvej, og vi har nogle ret gode... altså du kan se Dronninglund, de ret sådan... offensive med, at man skal bo derude... er det noget, Kommunen på en eller anden måde kan gøre noget for at ligesom sige, vi må egentlig også opgradere os, og vi vil bruge havnefronten i det spil... (Byrådspolitiker 5)

1. Indledning

Byernes rolle ændres markant i en internationaliseret og globaliseret verden. En sådan udvikling skaber forestillinger om byerne, der ikke uden videre kan siges at være neutrale eller objektive. De demografiske ændringer har medført, at mange byområder i Europa har oplevet en dekoncentration, der er blevet yderligere forstærket af teknologiske innovationer (f.eks. bilen), ændrede infrastrukturer, øget indkomstniveau, flere kvinder på arbejdsmarkedet og stadig mindre husholdninger. Hermed har fænomener som forstadsdannelse og pendling været medvirkende årsag til, at den indre by i de europæiske byer gennem 1960'erne blev funktionstømt, såvel som det har skabt en række miljømæssige problemer. I 1990'erne søger byaktørerne at revitalisere den indre by, ofte med ændringer af byens "sociale geografi" og høje ejendomspriser som resultat.

Byens forandrede eksistensbetingelser har medført en række teoretiske indkredsninger, der tematiserer en ny form for bypolitik og bystyring. Pointen er, at byerne i stigende grad kæmper med en situation, hvor der på den ene side forsøges at gøre sig attraktive overfor lokalisering og fastholdelse af virksomheder, på den anden side er disse ikke "steds loyale" i samme grad som tidligere. De såkaldte "footlose compagnies" udgør altså på en og samme tid byens ressourcemæssige eksistensgrundlag og dens trussel.

Byerne er derfor dybt engageret i den ovenfor beskrevne bykonkurrence om at holde på de troløse virksomheder. Samtidig er der også tegn på, at virksomhederne selv er meget opmærksomme på værdien af det lokale miljø. Nyere lokaliseringsteorier peger således på betydningen af offentlig service og infrastruktur såvel som byernes mere subjektive

attributter som betydningsfulde for at kunne tiltrække kvalificeret arbejdskraft (Florida 2002). Kulturinstitutioner og faciliteter har været særligt fremhævet, hvorfor mange byer søger at fremskaffe et havnefrontprojekt med musikhus i international klasse. Ligeledes er byernes indgåelse i forskellige typer af strategiske netværksdannelser udtryk for, at der på visse områder søge at kompensere for den hårde konkurrence gennem samarbejde. Det stiller nye krav til den kommunale planlægning, eller med Karina Sehesteds ord:

Den overordnede kommuneplanlægning har dermed ændret karakter. Tidligere bestod den af forkromede og detaljerede planer udarbejdet og styret fra et autoritativt center af politikere og tekniske eksperter i forvaltninger og rettet mod især fysisk planlægning af trafik og boliger. I dag vedrører planlægningen mere bredt kommunens politik og består af at realisere projekter udviklet i fællesskab med mange af byens aktører, der indgår i forskellige netværksrelationer (Sehested 2003:170)

I forlængelse af disse nye mulighedsbetingelser for planlægningen vil dette projekt søge at afdække hvilke forestillinger om bymæssighed/urbanitet, der er virksomme blandt aktørerne? Udgangspunktet er fysiske artefakter eller referencer til sådanne, både på lokaliteten, men også uden for denne. Eksempelvis Limfjordsbroens praktiske og symbolske betydning, samt referencer til den europæiske eller globale byudvikling. Endvidere arbejdes der med om, der findes nogle hovedtyper eller "modeller", der repræsenterer lokalitetens bymæssighed? Eksempelvis; "havnebyen i krise" overfor "oplevelseshavnen" eller "nordenfjordsbyen" overfor "søndenfjordsbyen". Hvilke eksisterende strategier og forestillinger findes der til beskrivelse af lokaliteten

forstået som et byområde, og hvordan forholder de sig til tidligere formulerede strategier og forestillinger? Her tænkes eksempelvis på bymarketing, "branding" og planlægningsstrategier.

Sigtet med projektet er dobbelt i den forstand, at Foreningen Havnefronten, Aalborg Kommune, Aalborg Universitet og andre institutioner i området søger mulige handleveje for at tilvejebringe en bedre integration mellem de to byområder. Projektet vil derfor have karakter af en pragmatisk afdækning af muligheder og begrænsninger med henblik på praktiske initiativer og "løsninger". Da projektet forankres i universitetsregi, er der imidlertid også en mere teoretisk interesse bag projektet. Dette arbejde er forankret i byplanforskningsmiljøet på Institut for Samfundsudvikling & Planlægning ved Aalborg Universitet og er som sådan et officielt forskningsprioritetsområde.

Tilgang til projektet

Teoretisk er projektet forankret inden for en tværfaglig horisont af arkitektur, sociologi, antropologi, geografi, planlægning og politologi.

Flere steder er der gjort brug af en historisk indramning af de aktuelle temaer. Vi bruger her bevidst det historiske perspektiv. Det handler jo om, at forskelle giver indsigt. Ved sammenholdelse af forskellige steder fås eksempelvis indsigt i de lokale forskelle, der kan have betydning. Når der, som i vores tilfælde, sammenholdes i tid fås indsigt i, at havnefronterne er resultatet af en række langstrakte og til tider ganske dramatiske forandringer. Forandringer, der har sat deres spor både fysisk og mentalt i byen. Metodisk er der tale om en kortlægning af relevante aktører og institutioner, studier af planer og dokumenter såvel som båndoptagne interviews samt deltagelse i møder.

Denne rapport er en blanding af ”stemmer”. Dels de interviewpersoner, som vi lader fortælle, men vi krydrer det med ”stemmer” fra byplanlægningens mere teoretiske univers, og endelig tildeler vi også os selv en stemme. Det sidste er jo uundgåeligt, når man dels redigerer andres udsagn, dels skal hæve sig op i nogle mere generelle udsagn og analyser. Vi skal her argumentere for, at det er frugtbart at få belyst forskellige ideer og holdninger til fremtidens byudvikling i havnefrontsområdet. Også selvom der ikke nødvendigvis opstår enighed. Forskelligheden skal netop bruges til at skabe grobund for en fremadrettet diskussion i stedet for en ”laden-som-om” alle er enige. Kun gennem ”civiliseret uenighed” kan vore byer udvikles i overensstemmelse med deres klassiske idealer om byen som arnested for civilitet og demokrati.

2. Liv/Identitet/Den gode by

At byens placering ved fjorden har været et identitetsgivende karaktertræk, er hævet over enhver tvivl. Havet i den store skala, og fjorden i den bynære skala har således gennem tiden præget det bysamfund, der ligger ved Limfjorden. Oprindeligt nok så meget på grund af funktionelle og transportmæssige forhold har byen dannet sig omkring vandet. Men vandet synes også at "drage" menneskelig aktivitet til sig mere generelt:

Synet, lyden, lugten og fornemmelsen af vand virker tiltrækkende på de fleste og medvirker dermed til, at udnyttelse af havnefronter fremstår som en attraktiv strategi. Ligesom bevaring har denne strategi fordele som man som regel ikke finder uden for bymidten. Mange gamle bymidter skylder vandet deres tilblivelse og tidligere velstand (Vagnby 1998:8)

Således er Aalborg "byen ved strømmen" (Riismøller 1942:9), eller slet og ret "Limfjordsbyen" (Trap 1961:792) Allerede Knud den Store gjorde Aalborg til mønsted og viste dermed, hvilken betydning, der nationalt tillagdes byen (Bigum 1915/84:9). Endvidere fik byen i 1342 købstadsstatus af Valdemar Atterdag (Bigum 1915/84:10). Trods sin centrale placering mellem Himmerland og Vendsyssel, synes meget at tale for, at Aalborg dog først fik en virkelige central position med udgravningen af Limfjordsindsejlingen ved Hals barre. Et arbejde, der påbegyndtes i 1873 og varede til 1908. Hermed lagdes grunden for Aalborgs trafikhavn (Bigum 1915/84:22-24, Trap 1961:879), og dermed til den sammenhæng omkring havnefronterne, som vi den dag i dag må tage som udgangspunkt for overhovedet at forstå Aalborg og Nørresundbys udvikling:

Hvor de to Aaer munder ud i Limfjorden, netop paa dennes smalleste Sted, ligger Aalborg. Stedet er saaledes geografisk bestemt; her var Havnen og Færgestedet, her maatte Byens Sted blive (Riismøller 1942:22)

Havets gennembrud ved Agger Tange mod vest i 1825 betød, at der nu kom saltvand i rigelige mængder i fjorden med drastisk reduktion af sildebestanden til følge. Dette var så alvorligt, at Aalborg fra omkring 1830'erne ikke længere havde sildefangst som en væsentlig del af byens økonomi (Riismøller 1942:202). Fra 1914 og frem tales der om et egentligt "Storaalborg" (Riismøller 1942), hvis kendetegn var den stadigt øgede interaktion mellem de to sider af fjorden.

At tale om en bys identitet handler både om at beskæftige sig med, hvordan byen opfattes af dens borgere i en positiv forstand. Med andre ord; hvordan er vores by? Men det handler i lige så høj grad om det "negative" spørgsmål; hvem er vi ikke som? Her er en væsentlig pointe, at når vi skaber en identitet for en by, så skaber vi samtidig også et modbillede - det, som vi IKKE er! (Czarniawska 2002). Det gælder både imellem byer, men også indenfor byens grænser hvor områder og kvarterer spejler sig positivt såvel som negativt i hinanden. Identitetskonstruktionen opstår med andre ord i et samspil mellem byens borgere samt de forskellige billeder og repræsentationer, der eksisterer af byens egenskaber og dens modsætninger. Eksempelvis har de, der bor på Aalborgsiden ikke blot en forestilling om hvad, der definerer Aalborg syd for fjorden. De har også forankret denne forestilling i forhold til Nørresundby, altså det som Aalborgsiden "ikke er". Et af de mest kendte historiske eksempler på en offentlig blotlæggelse af denne modsætning stammer fra daværende statsminister Staunings tale ved den officielle åbning af

Limfjordsbroen den 30. marts 1933:

Men hvorfor skal man ogsaa over den Bro. Nørresundby er jo da kun en Landsby i sammenligning med Aalborg. Nørresundby opfattede da heller ikke dette Broanlæg som noget, den skulle interessere sig for: Folk kunne jo færges over. Det ville tage længere Tid, saa mange flere Folk kunne beskæftiges derved. Nørresundby er en hyggelig lille By, som man gaar og glæder sig over, naar man ikke har andet at bestille end at glæde sig. Aalborg er noget andet. Det er Byen med fabrikker og Foretagsomhed. Den Dag kommer naturligvis ogsaa, hvor man indlemmer Nørresundby. Jeg er ikke Indenrigsminister saa det blander jeg mig ikke i. Borgmester Jørgensen siger, at det vil de ikke have. Det kan jeg godt forstaa. ... den store jyske By er Foregangsbyen for hele Danmark (Statsminister Staunings tale ved Limfjordsbroens åbning 30. marts 1933, citeret i Jensen 2003:77)

Ikke overraskende blev den efterfølgende opfattelse af denne tale genstand for megen diskussion. Der synes da ogsaa at være en vis grad af karikatur og overdrivelse i Staunings beskrivelse af forholdet mellem Nørresundby og Aalborg.

På et mere generelt plan kan man sige, at der gennem en os/dem forskel skabes således en identitet på forskellige skalaer (Jensen 1999). Ydermere handler diskussionen om byens identitet ogsaa om de normer og værdier, der ligger til grund for de forskellige opfattelser af det lidt filosofiske spørgsmål om "det gode liv". Det er nu ikke så højt ragende endda, hvilket vi skal se, når interviewpersonerne fortæller om deres

visioner og forestillinger om havnefrontens muligheder nedenfor.

Aalborg Nord - mellem muligheder og barrierer

Således siger denne byrådspolitiker, at spørgsmålet om byens identitet og den gode by har haft ganske stor afhængighed af den skillelinie, som fjorden historisk har udgjort:

*Jamen altså, jeg synes der ligger nogle muligheder, men... men som vi sagde i starten, at **der har ligget nogle mentale barrierer**, som gør også at det er ikke mere... Man har ikke taget fat på det rent planlægningsmæssigt... fordi der har været en modstand eller... i hvert fald i Nørresundby, ville man hele tiden have noget fra Nørresundby og så videre...noget selvstændigt. Og det jeg oplevede i starten, det var, at... I det kommunale regi, at man altid var utilfreds i Nørresundby, altså...det var altid klager og ynke...og...klager og ynke det...politikerne...så tager de ikke rigtigt fat om det ... Det skal være mere konstruktivt...altså hvis der andre nogle steder der er sådan mere op til det så... er det sådan en almindelig proces, så vil man hellere støtte noget, der er i opdrift, end at gå ud i en konfrontation. Det er den menneskelige natur. Og så oplevede vi så også, at man kunne heller ikke blive enige indbyrdes i en periode i Nørresundby, der i '80'erne og lige først i 90'erne ... Jamen altså... jeg synes, der er en opblødning, så vil jeg sige og også fra Nørresundbysiden, men ... det er jo klart at efterhånden som tiden, den går, så er der en opblødning, der kommer også flere folk udefra. Men altså nu tror jeg ikke, at det går så meget på at, dem der bor i Nørresundby også*

skal handle i Nørresundby, og hvis man ikke handler i Nørresundby, så bliver man uglest, og sådan. Sådan var det lidt i...Sådan oplevede jeg det, da jeg kom hertil ... Nej, men vi skal stå sammen i Nørresundby. Jeg kan huske på et tidspunkt, at jeg kom til nævne det, at hvorfor ikke kalde det **Aalborg Nord**? Altså sådan med image... Det var nok ikke så smart, især ikke hvis man havde forretning i Nørresundby... i og har virksomhed i Nørresundby ... Jeg mener, hvis man skal til København, så siger man ikke sin Nørresundbyafdeling, så siger man Aalborg. Fordi det er selvfølgelig også Aalborg Kommune... Men sådan nogle ting der... Jeg synes, der er en opblødning altså... også at vi har taget initiativ til, fra kommunens side også til at gøre noget på... på Solsiden ... Nej.. .altså det der driver, og det man også politisk fornemmer, at... at **man tænker mere på havnefronten som én del og ikke som modsætning, altså den samler i stedet for at spreder...** Og i...og der har også været folk i Nørresundby, der...der proaktivt arbejder på, at det bliver en. kommune og en by. Men den er i øvrigt til gavn for, lad os nu sige bydelen Nørresundby ...Jeg vil godt fortælle dig, hvis du har tid til det en lille, lille, lille ting, med det mentale. Vi havde et forslag her i efteråret om, at... at reducere biblioteksfilialerne i midtbyen, ikke. Og det var der store protester, og jeg var også nede i Nørresundby, på biblioteket for at modtage protester. Det var du selvfølgelig godt klar over, men det jeg... det jeg sådan lagde mærke til, to ord, at en af dem der holdt en tale, om at vi ikke skulle nedlægge det, så sagde de "for vores by", og så dem der ovre, det var dem i Aalborg. Altså

"vores by" og "dem der ovre (Byrådspolitiker 2)

Denne udlægning genkendes også af en lokal samrådsrepræsentant, der næsten ser den som "given". Men som også ser vigtigheden i, at havnefronterne kommer i spil for en bred anvendelse:

*... hvis jeg spørger samtlige medlemmer af mit samråd [Øgade samråd], så vil de sige, jamen Nørresundby, jamen det har da slet ikke noget med os at gøre. Der er utrolig afstand, og det tror jeg nu altid, der har været. Altså Aalborg og Nørresundby, ikke. Hvis man så kommer over på denne her side, jamen så kan man jo sige, jamen så er der jo Aalborg, Øst og Vest, altså der er også der, ikke. Og det... det er da noget, jeg tror da, der forsvinder på et tidspunkt. Men det er da noget, jeg tror, det varer mange år ... Men altså, hvis jeg spørger samrådsmedlemmer i dag, så vil de sige, "Nørresundby, nej, skidt med Nørresundby". Det er jeg ikke tvivl om, der er virkelig en barriere der, det er der ... Mm, jamen **sådan er det bare**. Det er fuldstændigt helt åndssvagt, ikke, men altså det... som jeg siger, i Aalborg, ikke, jamen der er der det der Aalborg Vest og Øst, ikke, altså ... Så er den der Aalborg Nørresundby, ikke ... Ja, men det er også noget med, altså at...her der er du bare tæt på det hele ... Ja, det gør det, ja...men det...altså jeg synes, det er da fint nok, at man også har noget af det dernede, ikke også, men det der er vigtigt for mig, det er altså at de der børnefamilier, de kan komme derned uden...altså nogle af dem som...eller de der enlige mødre måske, som ikke har en helt masse penge, ikke også, men de kan også tage til havnefronten*

uden, at det er et problem for den, ikke...Jeg synes, det behøver ikke at skal være et sted for...hvor sådan altså, hvad skal man sige, når man har tegnebogen i orden, eller, hvad skal vi sige, bare almindelig lønmodtager, man har to indtægter, man går ned og spiser, det skal også være for de andre, synes jeg. (Samrådsrepræsentant 2)

Den næste urokkelige status af Aalborg- og Nørresundbysidernes adskillelse får således en erhvervsrepræsentant fra Nørresundbysiden til at kalde diverse postnummerøvelser for "kætterske":

*... hvis man skulle være, set med indfødte Nørresundby-briller, være kættersk i sin tankegang, så kunne man jo sige, hvad ville der egentlig ske, hvis man sagde, at man på den her side boede i **9400 Aalborg N**, hvordan ville de egentlig bidrage til en opfattelse af en større enhed... eller ville det bidrage til en større enhed... jeg har i hvert fald fra tid til anden stødt på virksomheder, som ... ville føle det som en tilfredsstillelse, hvis de havde en postadresse, som var knyttet til Aalborg, og som ikke var Nørresundby... det er det der med, at når man ude i større sammenhænge så er der af en eller anden grund ikke så mange, der kender umiddelbart ikke så mange, der kender Nørresundby, som man støder på folk, der kender Aalborg... så igen kan man sige... det er måske en lille ting, men det kunne godt ske, at det kunne bidrage til den rigtige effekt... men jeg tror ikke, man kan gøre over natten, jeg tror, det er noget, der skal tales om, og det skal være en åben diskussion, og der vil helt klart også være modstående synspunkter, som vil sige, hvorfor i alverden*

*skulle vi da det, det har da heddet Nørresundby længe, og det gør det fortsat... hvis man går på Aalborgsiden, kan man jo se, der er områder, der hedder Vejgård, der er områder, der lokalt hedder Hasseris, men hvis man er ude i verden, så hedder det altså Aalborg... så øvelsen ... kan man jo sige... kunne jo godt gennemføres... **det har lidt at gøre med vilje og interesse, tror jeg for at skabe den større sammenhæng...** og det vil jeg gerne sige, det synes jeg, det er absolut rigtigt mål at gå efter... vi har en stor by med mange muligheder, og begge sider af fjorden så at sige bidrager til, at mulighederne er til stede... det må man gerne arbejde på at gøre mere sammenhængende... (Erhvervsmand 4)*

Det identitetsgivende element, som byområdet trækker fra fjorden, handler nok så meget om den rytme, årstiderne udtrykker, og som danner klangbund for forskellige stemninger:

*For mig betyder fjorden noget med livet. Altså årets gang, vi har vores humør og vores liv og sådan, det er i evig forandring... det... det enkelte menneske ser ikke ens ud selv om den er den samme, og det er det samme med fjorden. Jeg tror, at menneskene får mere livskvalitet ved at være i nærheden af den. Jeg tror, det giver mange landskaber en funktion. Jeg tror at nogen... at det giver en fornemmelse af, at der er højere til loftet... Stemninger... **Stemninger betyder meget for investeringslysten...** (Byrådspolitiker 1)*

Mod en "genfødsel" - fra industriby til vidensby

Den generelle forandring af byernes roller og vilkår som skitseredes i indledningen, danner også baggrund for den måde flere af interviewpersonerne opfatter byens forandringsprocesser på. Således siger en af de interviewede politikere:

*For det første kan man jo sige at, det der har været omkring havnefronten, det har været gamle industrier, tung industri og det er jo under afvikling nu. Vi står i en **byomvendelsesproces**, hvor vi går ... hvad skal vi sige... fra den tunge industri og så over til ... det som vil karakterisere Aalborg som **en vidensbaseret by**... og der skal man så prøve at bruge de gamle efterladte områder omkring fjorden til at ... hvad skal vi sige... skabe nogle rammer både for **erhverv og bolig i skøn blanding**, men også med nogle funktioner som så appellerer til, at man når man bevæger sig fra den tunge industri til det vidensbaserede samfund, så sker der også et skift med den efterspørgsel, der er fra de mennesker, der bosætter sig, og det skal vi prøve at tage højde for også når man ... når man vil inddrage fjorden og **få byen til at kigge ud mod fjorden**... og der kan man sige, at Musikkens Hus er et eksempel på, at man prøver på at ændre sig også i forhold til den efterspørgsel, der kunne være og i det hele taget det samarbejde, der kunne være omkring Musikkens Hus ... det er klart, at hvis man vil have en fornuftig midtby, så skal man jo ikke... for det første begrænse biltrafikken, sørge for at der er en kollektivtrafik.... der har vi jo fået... lad os sige bymidten på Aalborgsiden udvikler sig sådan, at centrum det er selvfølgelig der,*

hvor det er, men man udvikler sig ud mod øst, og man udvikler sig mod syd i forhold til at ... banegårds... på rutebilstationen kommer der et nyt center... det giver også nogle muligheder for at udvikle... hvad skal man sige... bymidten i de to retninger, sådan at man f.eks. kan få skabt en mere fredelig Boulevard ... og sige at nu vil vi altså have en boulevard, som ligner lidt en boulevard og ikke bare hedder det... og i det spil der må man jo så prøve at tænke kollektiv trafik ind, men det er typisk, der kommer aktørinteresserne jo også og siger, at hvis ikke der kører det samme antal busser på Nytorv nu... som nu, jamen så lukker butikkerne... jeg mener, det er alt for....der mener jeg, at aktørinteressen i stedet burde gå på at sige, når by... midtbyen udvikles.... udvikles cityforeningens interesseområde også sådan, at man kan få et ordentligt sammenspil (Byrådspolitiker 5)

En erhvervsrepræsentant ser denne transformationsproces, som byrådspolitikerens beskriver som noget nær en decideret "genfødsel":

*Det er klart, tendensen er i disse her år, som de også er for andre mellemstore og større byer, det er, at folk vil gerne til vandet, altså havneområderne har virkelig... virkelig fået appel i de sidste år ... Der er ingen tvivl om, at katalysatoren for at få det der ude i gang var jo at, man evnede at få fat i Siemens ... Ja, ja og der nogle ting, som tiden er løbet fra, ikke, også fordi, nu...har infrastrukturen ændret sig, og der skal, der skal ske en **genfødsel**, havde jeg nær sagt, altså en fornyelse af de ting, som gør, at der skal ske en **vis oprydning**, og man*

skal have fjernet en masse, betonmæssige ting, ja, der skal ryddes simpelthen, og lave noget, der...der giver et aktivt liv til byen og fjorden igen. Det tror jeg, det er... det er der perspektiver i at kunne gøre mange steder (Erhvervsmand 3)

9000 Aalborg eller lilleputsamfundet?

Der er en indbygget spænding mellem forestillingen om byens transformation i retning af en global medspiller, og så drømmen om den "urbane landsby", hvor alle kender alle. Således reflekterer denne byrådspolitiker over hvorvidt, begge sider af fjorden bør samles under et postnummer og hvilke konsekvenser, det kan få for lilleputsamfundet:

*Jeg så gerne, at man fandt ud af at få det knyttet sammen, men sådan er det ikke endnu...øh, der er jo meget meget stor forskel reelt, fordi man siger; dem der bor på Aalborgsiden, de siger: Nej Nørresundby, det vil vi i hvert fald ikke, og regner det ikke rigtigt for noget, og os der bor herovre, vi synes jo det er verdens navle, så vi synes jo at Aalborgsiden det...Men derfor er der altså også nogen ting, hvor vi siger, at ting bør være lidt anderledes på Nørresundbysiden fordi det er...selvom vi er en del af midtbyen og gerne skulle kobles sammen, så; **så er det altså en lidt anden livsform, der er herovre trods alt ...** Ja, altså jeg føler, at Nørresundby har...altså i gamle dage var det jo sådan en lille, øh...provinsby, kan man sige, ikke. Hvor man jo klarede det hele faktisk herovre selv og havde et godt handelsliv og sådan noget. Det er så selvfølgelig blevet ændret ved, at folk synes,*

det er ligeså nemt at tage til Aalborg og handle og specielt oppefra oplandet ... og, men alligevel så er det; **Nørresundby er lidt ligesom, jeg sammenligner det ofte med Vejgaard, altså bortset fra vi ligger ved vandet, fordi vi er som om, vi lever lidt i vores egen verden, ligesom man gør i Vejgaard:** Man går ned, og man handler sine dagligvarer, man snakker hernede, og vi kender hinanden rigtigt mange af os, hvorimod det gør du ikke, hvis du går inde midt i Aalborg, så møder du jo ikke lige pr. automatik nogen. Altså når jeg skal ned og købe et halvt pund smør, så kan det nogen gange tage en time ...Jamen det er fordi, man møder så mange, man kender, og det er altså **lilleputsamfundet**, kan man sige, som er trods alt en del af den store ikke, og derfor tror jeg, det er svært at koble midtbyerne sammen og bare sige, jamen det skal være Aalborg Midtby, og der er jo også nogle der siger, at vi til at hedde **9000 Aalborg** Det tror jeg ikke på, at det vil være godt ... det har været...dumt at have en gave som har i Aalborg by, ved at have en fjord, der løber igennem; og så ikke bruge den til andet end hvad den har været udnyttet til tidligere ... Men det er selvfølgelig også fordi, at vores by har udviklet sig fra en erhvervsform eller flere gamle erhvervsformer, som nu ikke eksisterer mere, fordi vi var jo en arbejdsby, det var derfor, havnefronten blev brugt, som den blev ... Altså nu Siemens for eksempel, at de skal ligge på en havnefront, det har jo intet med havnefronten at gøre, og forvaltningen...men som jeg siger, de burde jo ligge inde i anden klitrække, fordi der ville de ligge akkurat ligeså godt. Og så boligerne de kunne ligge ud mod vandet

sådan, at de mennesker som lever... det er dem, der får glæden af vandet. Ja, og der synes jeg, man har lavet nogle skæve prioriteringer (Byrådspolitiker 3).

Netop forestillingen om det nære og kendte overfor det nye og ukendte rammer ind i den gamle diskussion om et over/underordningsforhold mellem de to sider af fjorden. Således ser nogle borgere eksempelvis placeringen af Musikken Hus som endnu et udtryk for en centralisering og favorisering af Aalborgsiden:

*Jeg er jo ikke fra Nørresundby, men jeg har boet her i en hel del år efterhånden. Og en af de første ting, jeg lærte, det var jo at ... at der er stor forskel. Og man kunne sådan set også godt se det før i tiden. Det lignede jo en ... Østeuropa fra tresserne når man kørte ind ... jeg kan godt forstå folk lidt, fordi det var det eneste sted i landet ved kommunesammenlægningerne, hvor det var en købstad, hvor der kom ind under en anden købstad. Det er jo det, der har siddet i folk, at deres rådhus blev nedlagt osv. osv. ... Men det var i hvert fald noget af det, man lærte meget hurtigt, når man sådan kom rundt i området, at folk snakkede meget, at det betød uhyggeligt meget, ikke?! Sådan følelsesmæssigt følte de virkelig at. .. at **man undervurderede at folk der boede herovre** ... Men jeg har nu følt her i senere årtier at ikke fordi, at man synes, at Nørresundby sådan er blevet meget tilgodeset, det hører man nogle gange fra aalborgensere, ik'?, men det hører jeg ikke folk herovre fra sige. Men det er alligevel blevet jævnet lidt mere, ik'?... man synes ikke, konflikten er så stor. Men en af de ting ... når du spørger*

*om havnefronten... en af de ting man så siger herovre, det er i hvert fald, at man synes, det er gyseligt det, der er på den anden side. Det er alt for tæt, og det er alt for stort, og det ser ud til, at man kun har villet udnytte det økonomisk og ikke lavet overhovedet et område, som er rart at være i eller se på eller færdes i ... **Der er jo stadig folk herovre, der er helt vildt ophidset over, at Musikkens Hus kommer til at ligge på Aalborgsiden.** Der var jo mange planer for, at det skulle ligge her ... og muligvis kunne det også have ligget bedre hvis vi ... men... der var det ligesom blevet forudbestemt ikke ... det kunne ikke diskuteres, om det kunne være på den her side, og der findes der folk herovre stadigvæk, der kan blive meget meget ophidset over det ... altså både Aalborg og Nørresundby har jo været gamle arbejderbyer. Og der er jo en bestemt kultur, som også hænger ved, og som stadig er i mange sammenhænge ikke. Og det, tror jeg måske, er blevet ændret lidt med de generationer, vi har ... f.eks., **de unge de snakker jo ikke meget om Aalborg og Nørresundby, altså de farer jo omkring lige meget, hvor det er, ikke?** (Samrådsrepræsentant 1)*

Den sidste bemærkning fra samrådsrepræsentanten rummer en interessant åbning i forhold til den historiske diskussion. Således er de yngre generationers daglige mobilitetsmønstre formentlig medvirkende til langsomt at udhule den gamle identitetsbaserede opretholdelse af et skel mellem Nord- og Sydsiden.

Fjorden, byen og fællesskabet

Sammenfattende kan det måske siges, at det gennemgående

landskabstræk omkring fjorden kan være en af de sammenbindende dimensioner for havnefrontsudviklingen. I stedet for således at opfatte byen og naturen/fjorden som hinandens modsætninger, lægger dette perspektiv op til at tænke "fjordbyen" som en samlende enhed. Eller med en kommunal embedsmands ord:

*... det der store naturlandskab... det er jo nok det, man skal prøve... den scene skal man prøve at tage i brug... og der kan kommunen bestemt også have en rolle, og der er masser af områder inden for kommunen, som kan få en rolle... det er fantastisk flot natur, det er det for øvrigt også om vinteren, fordi der er fugle og gæs og ænder og alle mulige slags og... sågar sæler... der sker utroligt meget... men om sommeren... et liv er her... altså boder og... skibe og fiskere.. folk, der fisker og sådan noget... det, tror jeg egentlig, er meget med til at ... og også at langsomt at give et billede altså et fællesskab, altså **at fjorden er et fællesskab ... for bysamfundet** ... altså det med at man kan skabe et byliv, som er så svært... det er en videnskab... altså det er let lige at forestille sig, at der kan være caféer og.. byliv og der kommer folk... altså noget andet er få folk til at komme der... og få de der caféer til at fungere... men hvis vi kan det... det er der... det er egentlig der vores udviklingsmuligheder, de ligger... og der er fra fjorden og så området omkring fjorden, det er jo simpelthen vores... det er meget afgørende, hvordan vi håndterer det, ik'?... der tror jeg så også, at vi har fået et lokomotiv, som er Musikkens Hus... det, tror jeg kan være med til at løfte den... jeg tror også, at det kan være med til, at det har*

ligesom sporet også politikerne ind, men også måske borgerne også sådan noget som havnefronten, fordi vi igen får lidt... altså hævet forventningerne og hævet målene lidt højere... og sætte nogle højere mål ... det internationale niveau det skal man så hente også i det regionale særpræg... altså i den lokale identitet... det er ikke sådan med at efterabe de store byer....
(Embedsmand)

3. Magt/Politik/Organisation

I en redegørelse for visioner og forestillinger om havnefronterne på Aalborg- og Nørresundbysiderne bliver spørgsmålet om "hvem, der bestemmer" og "hvem, der styrer" udviklingen uomgængeligt. Det betyder ikke nødvendigvis, at de forestillinger, folk har om, hvem, der styrer udviklingen, altid også er de rigtige. Men det betyder noget for, hvordan aktører tænker sig ind i en sammenhæng, enten der nu menes, at den ene eller anden part bestemmer. Der er således altid forestillinger eller "billeder af magten" (Kristensen 2003), der er virksomme blandt borgerne. I en sammenhæng som denne, kan der siges, at der rundt om havnefronten er en række aktører, institutioner og organisationer. Disse repræsenterer på forskellig vis staten, markedet og det civile samfund. Konkret gennem deres placering i forhold til skillelinien offentlig/privat, men også i forhold til deres interesser i eksempelvis arealanvendelse til bolig vs. erhverv. Endelig er spørgsmålet, om politikken i dag ofte indarbejdes i nye organisationsformer, som i litteraturen går under betegnelsen "netværksstyring" (Sehested 2003) kendetegnet af nye typer af offentlig/private netværksdannelser, hvoriblandt Foreningen Havnefronten kan ses som et sådant eksempel.

Historisk set har der naturligvis ikke været klar enighed eller konsensus om, hvorledes byudviklingen omkring Aalborg/Nørresundby skulle begribes i en politisk eller magtmæssig sammenhæng. I direkte forlængelse af identitetstemaet har magtdynamikken taget sit udspring i de to byområders modsætninger:

Det er sandsynligt at beboerne i N. har fået deres andel i den rigdom, som silden afkastede i det meste af 1500t. og beg. af 1600t., selv om det nærliggende Ålborg har taget

broderparten og i det hele taget har gjort sit til, at der ikke skulle opstå en farlig konkurrent på den anden side af fjorden. I 1589 havde Ålborg fået tilladelse til at holde fire færger, og 30/6 1591 fik N. bevilling til at holde to færger. I øvrigt gjorde Ålborg, hvad der kunne gøres, for at holde N. nede. 14/7 1648 udvikledes således forbud mod, at der holdtes marked el. andet købmændskab i N. (Trap 1961:917)

Det klassiske over/underordningsforhold, der ofte ses ved "tvillingebyer", har således også været virksomt her. Historisk set har den type relationer imidlertid ikke alene haft en lokal forankring og forklaring. Således har centralstaten og kongens uddeling af privilegier til byerne også her haft en stor betydning:

Som en naturlig Følge af Aalborgs Overherredømme i Limfjorden kom saa i januar 1682 en kongelig Forordning, ifølge hvilken Aalborg blev Stapelstad for hele Limfjordsomraadet. Alle andre Byer ved Limfjorden skulde herefter tage deres Varer fra Aalborg og Sælge deres Produkter gennem Aalborgs Købmænd (Riismøller 1942:168)

Under overskriften "Demokratiet og Maskinen" fremhæver Riismøller, at Aalborgs udvikling i perioden 1857-1914 helt afgørende blev drevet frem af to nyskabelser; det lokale politiske demokrati og den industrielle revolution (Riismøller 1942:244). Således er havnefronten med dens centrale beliggenhed både blevet et industrimæssigt og et symbolsk centrum for byområderne på begge sider af fjorden. Det havde allerede Råvad blik for, da han så havnenes placering,

planlægning og udvikling som noget, der burde have almenhedens bevågenhed:

Men havneforhold og havneplaner er ikke sager, som kun vedrører mindre og skarpt begrænsede samfundslag. De vedrører folket i sin helhed og er selve grundvolden for rigets velstand, for folkets lykke og fremgang i kultur (Råvad 1929:82)

Men lad os nu, i lighed med før, forlade disse historiske og teoretiske betragtninger for at lytte til de interviewedes fortællinger om magten, politikken og organiseringen.

Havnefronternes funktioner, som trafikhavn, har selvsagt haft stor betydning for de beslutninger og de aktiviteter, der indtil nu har foregået i området. Men i lighed med førnævnte mere overordnede omstillingsproces, fra industriby til vidensby, har også selve trafikhavns betydning ændret sig de seneste år:

I dag er det så det at... at Nørresundby Havn ikke længere helt er i den udvikling, som... som den var dengang... Andre ting der kan være ved en... ved at man driver en havn inde i bunden af en fjord, det er jo, at man skal... man skal have ved skibene, så de kan komme ud igen... det er relativt store skibe vi tage ind, det kan være skibe på op til en omegn af 250 meters længde...Og det er sådan at det eneste sted, hvor vi kan vende skibene, af den størrelse i hvert fald. Og det sætter lidt en grænse over, hvad man kan gøre egentlig i bymidten ... når man er nord for fjorden, jamen så er vores konkurrenter, det er Hirtshals og Frederikshavns havne, og når nede syd for fjorden, jamen så er det... så er det måske havnene i Århus og Fredericia, de store havne, der er vores konkurrenter, og det er selvfølgelig forkert... det... er det fordi, det er klart, at en leverandør fra Århus kan sagtens køre under igennem tunnelen og betjene virksomheder i Vendsyssel. Men derfor kan det godt være, at vi mentalt er... tænker sådan... Ja, altså det... der... der har man jo... der kan man jo komme ind i det problem, som man har i næsten alle vores havne her i landet, at man kommer til at blande nogle ting som, som kan have det lidt svært med hinanden... og eksempel...et eksempel på det her i Aalborg det er jo, at vi får et... at vi har vores område,

hvor vi omsætte korn- og foderstoffer altså, og der er det sådan, kan jeg sige, at inden for den der landbrugssektor, der har man efterhånden koncentreret pengene i tre store havne i Jylland, det er i Fredericia, og det er i Århus, og det er i Aalborg ... Det...der er så store industrielle grunde til det, så man må regne med at de næste mange, mange år, der er de optaget...og det...jeg kan sige at fra vores side, det er os, der ejer jorden, der har vi udstedt mangeårige lejekontrakter til de virksomheder, og... fra kommunens side har man også anerkendt, at de skal være der, så man har lige lavet en ny lokalplan for området syd for fjorden, der giver de langsigtede perspektiver på, hvordan de virksomheder, der ligger, der kan udvikle sig ... det er jo meget nødvendigt, at man laver en ordentlig planlægning i forhold til de omgivende arealer... så der er altså en... et punkt man må være opmærksom på ... Jo... altså det har vi selvfølgelig fordi, hvis man går år tilbage, jamen så var hele den indre havn, var jo havneområde, og erhvervsområde, så der var det ingen problem. Men efterhånden som man laver... andre aktiviteter på arealerne omkring vores foderstofområde, jamen så er det klart, så er der nogle ting, man skal tage højde for. Og det er **ikke bare viljespørgsmål kan man sige, det er også lovgivningsbestemmelser**, som man skal respektere... for hvor meget man må støje... og hvor meget må man det ene og det andet... så... så det er vigtigt med en ordentlig planlægning, men det har man så også fået lavet i området syd for fjorden, også nord for selvfølgelig ... der er styr på, hvordan det skal være (Erhvervsmand 1)

Sammenfaldende interesser, eller et spørgsmål om kroner og ører?

De økonomiske interesser, som både kommune og private investorer har i områder som havnefronterne, kommer selvsagt til at være ganske betydelige for politikken og planlægningen. Samrådsrepræsentanten, der udtaler sig her, udtrykker imidlertid også en tredje interesse, nemlig de almindelige borgeres:

Jamen vi har da drøftet i samrådet, i samrådet der har vi da drøftet meget, da der kom den her helhedsplan... vi syntes jo bestemt ikke, at havnefronten var... broen og så ud mod vest, ser særligt godt ud, og vi er da enige om, at vi synes i hvert fald ikke, der skal så meget byggeri op her ...en vigtig ting, det var adgang ned til havnefronten. Vi havde utrolig dårlig adgang til havnefronten, det er livsfarligt at komme derned... Nogen gange, jeg cykler... eller tager tit ned til Rosdahls om lørdagen, det vil sige, jeg cykler faktisk ikke ret tit derned, jeg tager tit bilen, fordi det er simpelthen livsfarligt at tage cyklen derned...Det som arkitekten, han havde lagt op til, det var den grønne kile nede fra Karolinelund og så ned til havnefronten, det var virkelig noget, som medlemmerne af samrådet, de kunne se, der var noget god idé i. Der kunne de ligesom se, jamen det vedrører så os. For ellers, havnefronten som sådan, altså de vil gerne have, at der kommer til at se godt og pænt ud og, kreativt.. eller rekreativt og alt det her, men ellers har det nok været lidt fjernt, fordi vi nok graver meget i vores eget område herude, fordi vi synes, vi har været meget overset af Aalborg Kommune ... Ja, men det er jo et spørgsmål om kroner og ører. Det er der jo ingen tvivl om. Altså det jord dernede,

det er jo mange penge værd, ikke, altså og det, det er der ingen tvivl om, det er selvfølgelig det, der er alt afgørende. Det er da også derfor, at det hele det er så bebygget ude i den anden ende, ikke? Og det er det, der er lidt træls, at det er det, der måske kunne gå hen og få stor indflydelse... de der grønne ånde... åndehuller vi har herude, altså, eller har... eller hvor vi har mulighed for at få det lavet i hvert fald, det, synes jeg, er utroligt vigtigt, fordi hvis først vi klistrer til med byggeri, så er skaden sket, det har vi set. Det har vi set oppe på Budolfi plads ... men der frygter jeg jo igen, ikke også, altså... at det... for det første så koster det at etablere de ting, ikke? Selvom det vel bliver etapevis og over flere år... men jeg kunne da godt frygte, og især i de her økonomisk trængte tider, at man kunne se den, der var jo lige en god byggegrund der... Jeg synes, det ville være rigtig dejligt, hvis man kunne have de her flotte visioner, som politiker, det synes jeg bestemt (Samrådsrepræsentant 2)

Selve interesselspørgsmålet henviser til mere eller mindre afgrænsede grupper i byen; kommune, investorer, beboere, brugere af havnearealerne. Traditionelt set er sådanne bynære områder med store økonomiske potentialer ofte genstand for ganske markante politiske, ideologiske og økonomiske interesseforskelle. På den anden side, så er der nok også en vis konsensus om, at byen skal søge at udnytte disse områder til egen fordel også økonomisk. Således ser nogle politikere ikke de store interesse modsætninger

... vi sagde som socialdemokrater, at vi vil have, at der også bliver almene boliger på havnefronten. Det er også

derfor at for eksempel derude ved Egholm færgeren, hvis det nu havde været et andet bystyre, så havde man jo lavet nogle villaer, der havde hver deres bådebro, ned til vandet. Vi har sagt, jamen det vil vi ikke have, vi vil have, at der er offentlig adgang ude ved vandkanten, sådan at folket de kan bevæge sig der. Der er nogen, de må gerne bo lige derved, og de må også godt få en bådebro, skidt med det, men de skal bare ikke... det skal ikke være sådan, at andre ikke må gå der, eller færdes der ... Og sådan er indstillingen her i Aalborg, det er, jamen hvis vi kan få nogen til at investere, og vi kan gå sammen med nogen, og vi kan løfte et eller andet, så vil man gerne det, og så vil man ikke, så vil byrådet, altså i hvert fald med det flertal der er nu, så vil vi ikke være dem, der ikke vil være med ...jeg tror også, det er ret vigtigt at...at man forsøger at forene nogle kræfter ... før i tiden fordi...der var jo partiet, og partiet det var jo Socialdemokratiet, og vi havde flertal, og så var der fagbevægelsen, og de i arbejderbevægelsen, i bevægelsen altså vi havde vores synspunkter, og så var der sommetider i borgerskabet repræsenteret ved... ved handelsstandsforeningen og sådan noget nu hedder det Industri- og Handelskammeret, de havde nogle andre synspunkter, men sådan er verden ikke mere, altså... verden er ikke delt op på den der måde mere, fordi, der er masser af eksempler, hvor vi har **sammenfaldende interesser**, og så kan man så også sige, vi har jo også stor respekt for at mange af de, der blander sig i sådan noget, de...de er idealister, det er folk med en god uddannelsesmæssig baggrund, og det er folk, som...som brænder for tingene. Så er det jo bedre

at have dem som medspillere end som modspillere ... Der skal vi altså vænne os til en tankegang, hvor verden er ikke sort eller hvid. Facit er ikke... altså, facit er noget, vi selv laver, det er ikke et, der står et eller andet sted ... Ja, altså jeg har lagt meget vægt på, at det er begge sider af fjorden...At det er...det er ikke kun Aalborg City, med nogle forretninger, altså en eller anden gågadeforening, nu siger jeg det negativt, altså det er ikke bare en eller anden gågadeforening, som skal bestemme Aalborgs udvikling...men at det er nogle brede kræfter, der ved at være sammen, og ved at diskutere tingene og ved at få lavet oplæg, er med til at gøde jorden for en, lidt større tankegang, end den der sommetider gør sig gældende. Det der med den større tankegang, det er den, jeg mener med altså, at vi skal altså ikke lade os kue af, at der kommer nogle entreprenører med nogle penge og siger, vi vil have lov at bygge der, og det skal se sådan og sådan ud. Det skal vi ikke ... Vi er ikke til købs så let i dag. Og altså det har noget med velstand at gøre også... Men vi er i en situation, hvor vi er blevet lidt mere kræsn ...Og jeg vil gerne... jeg vil gerne have noget mere liv herinde i midtbyen ...ikke bare nogle værtshuse...de er...nogle mere kvalificerede væresteder ... (Byrådspolitiker 1)

En sådan udlægning af interesserne omkring havnefronterne får dog ikke lov til at stå uimodsagt, når der tales med et bredt spektrum af byrådspolitikere, som vi har gjort. Således fokuserer en anden byrådspolitiker netop på den hidtidige tendens fra kommunens side til at tækkes bygherrernes interesser:

Det er nok noget af det, som jeg savner i det politiske arbejde, det er at ... og se fremad fordi, det er noget, jeg kan gå... og har interesseret mig for også i mit erhvervsarbejde, det er ... prøve at se et billede langt ude i fremtiden, hvordan kan det her komme til at se ud, og hvis man så har billedet foran sig, og det er det billede, man gerne vil have, så er man også nødt til ligesom at placere tingene på lærredet sådan, at det kan være der det hele. Og der synes jeg, man har været lidt tilbøjelig til i Aalborg at falde for nogle bygherrers ... altså hvis der kommer en med en pose penge og siger; "jeg kunne lige tænke mig at bygge noget her, kunne jeg købe en grund og kunne jeg få lov" ... så er man ligesom gået på kompromis med nogle overordnede mål for ligesom at kunne tilgodese nogle kortsigtede mål (Byrådspolitiker 4)

At denne fortolkning af situationen kommer fra en kritisk røst overfor kommunens manglende langsigtede planlægning er dog ikke enestående. Således er en byrådspolitiker fra den anden side af det politiske spektrum ligeledes enig i, at byrådet ikke er uden påvirkning fra investorer og bygherrer:

*Det er klart at sådan nogen [developere], der tænker tanker og udvikler og så lægger det frem, noget fænger hos os som politikere, og noget andet fænger ikke. Så... Altså det er ikke...**Det er bestemt ikke os politikere, der går og finder ud af, hvordan det skal være. Vi får nogle inputs; og nogle tanker, ikke?** Jeg tror, man er nødt til at skal have input fra de mennesker, der lever*

på de områder hver dag, og det kan vi ikke forvente, at embedsværket alene kan gøre....fordi jeg mener faktisk heller ikke, at det er embedsværkets opgave og skal gå ud og finde ud af, hvordan byen skal skrues sammen; det er de mennesker, der bor i byen ... Altså det der bliver lavet i dag af boliger, og ude i det nye derude, det er almene boliger, det er andelsboliger og øh... jeg er jo slet ikke i tvivl om, at der også kunne laves nogle vældige gode...Altså hvis man laver sådan lidt en i nogle gode terrasser og sådan, så ville folk altså også betale mange penge for en ejerbolig hernede på havnefronten, så det behøver... man behøver ikke kun at tænke i de der meget snævre baner, jeg mener, man skal have hele viften med, **og jeg mener faktisk, at vi bør, som kommune og som politikere, sikre at alle boligformer findes på vores havnefront, så at alle vore borgere kan tilgodeses med de ønsker, de hver især har ...** Jeg synes, det er helt horribelt, fordi havnefronten jo netop kan finansieres af folks egne baglommer. Det behøver ikke at skal være offentlige kroner, og dem... og de penge har vi nok at bruge til andre steder ... Altså nu har vi jo nok et flertal i byen, der synes at....at lejeboliger det er det bedste, der findes i hele verden, og så kan vi bestemme over de mennesker... Og det er jo stik imod min holdning. Men jeg synes stadigvæk, at de skal være der, lejeboliger, og alt sådan noget, men jeg synes bare, at vi skal have hele spektret, og jeg synes ikke, at man kan være bekendt, som kommune, hvis det viser sig, at man ikke sikre, som kommune, at der mulighed for alle boformer på havnen, så det bør indgå i en planlægning, at man siger: Der skal

altså være mulighed, fordi vi mennesker er forskellige ... Derfor bør alle boformer være repræsenteret. Og det ser vi jo ikke... Altså, når du...der er ejerlejligheder på den anden side af fjorden, derovre har man leje-, eje- og andel sammen, godt nok klistret ind midt i det hele. ... Altså udformningen og alle typer det bør være der. Udformningen det ved vi, det sker ikke hvis ikke, at der er nogen, der gør noget drastisk. Ellers så bliver det høje blokke så at sige, hele vejen rundt (Byrådspolitiker 3)

Aktiv jordpolitik og ”Aalborg organisering”

De mangfoldige interesser synes dog ikke helt at kunne manes i jorden. Derimod er der politikere, der nok har blik for disse, men også ser dem forenes i en ”traditionel Aalborg organisering”, som denne byrådspolitiker siger her nedenfor:

Vi har haft et såkaldt fjordkatalog som en del af det som kommuneplan og lokalplan skulle tage sit afsæt i... og derfor kan der selvfølgelig være nogle konflikter og det er heller ikke alt det, der er realiseret, der måske får byen til at vende sig mod fjorden... altså havnefronten mellem broerne på Aalborgsiden er ikke det bedste eksempel, men det kan man... man kan lære af det, og man skal også huske på at den gang, da man udviklede havnefronten mellem broerne på Aalborgsiden, der var det i en periode, hvor der ikke rigtig var nogle byggekrav nogen steder, og derfor så tror jeg, at alle klappede i deres hænder som politikerne dengang, da man fik sat det hele i værk... men det er ikke det bedste eksempel, og det synes jeg man skal tage ved lære af ... Jamen altså der

er jo mange ... forskellige interesser... som måske ikke har nogen interesser samlet set, det er der selvfølgelig nogen, der har... men interesser på del... på delpunkter, og der er det klart at... der går man jo ind i det, som man kan sige **er traditionel Aalborgorganisering**... vi har nogle bredere arbejdsgrupper nedsat som .. er med til at udvikle nogle af de idéer, og når teknisk forvaltning har sat noget i værk omkring eksempelvis Stigsborg Brygge eller havnefronten mellem... fra Limfjordsbroen og så ud til Musikkens Hus, så har det egentlig foregået i tæt dialog med et sted mellem tyve femogtyve mennesker, der har udtrykt interesse for at være med, som vi så har sag; "jamen I skal være med til at prøve at diskutere de der ting"... så der er egentlig... man kan sige, der er nogle organiseringer, men der er jo også nogle, der er såkaldt uorganiserede, men der er der alligevel bidrag ... Jeg synes det største problem i forhold til havnefronten, eller i det hele taget til byudvikling, det er, at kommunen ikke har det, man kunne kalde en **aktiv jordpolitik**. Det vil sige, at kommunen ikke står som den, der ejer noget jord, men at det er nogle private, og det er ikke fordi, der er noget i vejen med privatejet jord, men det gør det alt andet end lige lettere, hvis det er kommunen, fordi så er det kommunen, der styrer udviklingen... i de andre tilfælde er det selvfølgelig ikke bare de private, der gør det, men det er jo i en dialog hvor, at man skal både vende og dreje det hele ... jeg synes det, der er vigtigt, det er, at man... at man har den der sammenhængende plan... den er så ikke vedtaget endeligt men... vi har den... og at man så ikke går på kompromis med den... at man siger

uanset, om der er krise eller ej, så vil vi fastholde de intentioner, der er her og så i stedet for at begynde at forcere nogle ting, så hellere sige så må vi hellere vente til, der kommer bedre tider, det tror jeg, man er bedst tjent med... fordi det der er vigtigt, det er egentlig, at man ikke gentager de fejl, man har begået... og derfor mener jeg, det er meget vigtigt... og at man så bruger nåde de erfaringer, man har gjort fra tidligere, men også prøver at bruger... hvad skal man sig... de bygninger der kan bruges og få dem væk, som ikke kan bruges...
(Byrådspolitiker 5)

På baggrund af denne udlægning er det tilsyneladende ikke så meget fravær af de berørte interessers synspunkter, som det er fraværet af et aktivt styringsredskab i den offentlige planlægning, der udgør problemet. Dette er selvfølgelig en politisk vurdering, og spørgsmålet om en "aktiv jordpolitik" fra kommunens side er da også en politisk "knast" i det videre planlægningsarbejde.

Om mokkehoveder, identitet og sammenhæng

At "kampen" om, hvordan havnefronterne skal udvikles, ikke er et spørgsmål om magt og politik alene, synes åbenbart. Således hænger det uløseligt sammen med identitetstemaet fra før, og spørgsmålet om hvorledes byens borgere på begge sider af fjorden tænker deres by:

... jamen der synes jeg egentlig den der havnefronts... foreningen havnefronten den er meget vigtig, fordi den netop har repræsentanter fra... hvad skal vi sige... for begge byområder fra hele byen... det synes jeg er meget vigtigt også det at de satte det på som et vigtigt punkt...

*fordi hvis man skal ned og ændre det mentale, så er det jo... jamen så skal det jo... så skal man sætte fokus på det og sætte fokus på det og sætte fokus på det, og det skal gentages og gentages... og måske ikke gentages... måske ikke sættes fokus på det ud fra problemerne i det, fordi jeg synes måske ikke det er så interessant med problemer, hvis der går stadigvæk nogle ... nogle mokkehoveder rundt som stadigvæk ... synes, det er synd, at Nørresundby ligesom mister sin identitet, fordi den bliver ædt op af Aalborg... jeg synes... det der er vigtigt, det er egentlig at få hele tiden skabt de der billeder af de der muligheder i den der... omkring den der med en fælles by... omkring fjorden ... så kommer jo så også **medierne**, der tror jeg så også, det kan være en fordel at... netop når det skal komme som en formidling om, hvor man fokuserer på sådan et... sådan nogle forhold, sådan nogle lidt håndgribelige... svært håndgribelige forhold, så er det vigtigt, at det egentlig ikke er en kommune, der sådan har fat om det der.... **det er jo faktisk et borgerforum [Foreningen Havnefronten] godt nok med nogle måske nogle centrale personer, der repræsenterer forskellige interesseorganisationer, men det er jo reelt et borgerforum...** (Embedsmand)*

4. Rum/Artefakter/Fysiske ting

Ifølge planlægningslitteraturen er der en række grundlæggende forhold, der skal orienteres imod, ved planlægning af havnefronter. Således må der skelnes mellem tre forskellige anvendelses- og prioriterings principper; vandafhængig anvendelse (f.eks. færgeterminaler), vandtilknyttet anvendelse (f.eks. restauranter) og endelig vandtiltrukket anvendelse (f.eks. boliger) (Vangby 1998: 8). Endvidere er spørgsmålet om forholdet mellem den private og det offentlige rum uundgåeligt. Hertil knytter sig jo overvejelser over varetagelsen af "almenvællets interesser" såvel som sikringen af økonomisk rentable udnyttelser af byrummet.

Byen ved fjorden er jo ikke mindst karakteriseret ved sine fysiske kendetegn, og her er der igen ingen tvivl om, at det er fjorden selv samt de infrastrukturer, der krydser denne, der er de mest væsentlige landemærker:

Limfjordsbroen, der forbinder Å. Med Nørresundby og overfører hovedvej 10 (Europavej 3), er indv. 30/3 1933 og åbnet for alm. Trafik 1/4 1933. Bygget af ing. Firmaet Kampmann, Kierulf og Saxild. Broen er 635 m lang foruden broramper. Opf. På 8 piller med et bevægeligt midterparti dannet af en dobbeltfløjet klapbro. På højeste sted 12.5 m fra vandoverfladen til overkanten af kørebane. Byggesum inkl. Nogle vejtilslutninger og sideramper m.v. ca. 8,5 mill. Kr., hvoraf 3 mill. Kr. afholdtes af en byggefond fra pontonbroen (Trap 1961:858)

Riismøller skrev i 1942 videre herom:

Ved Pontonbroens Aabning kom Aalborg og Nørresundby i saa nær Forbindelse, at det gamle Modsætningsforhold gik over til almindelig, loyal Konkurrence. Vejen mellem Byerne er ikke længere, end at en Vendelbo kører til Aalborg eller en Himmerbo til Nørresundby, hvis det betaler sig, og for den udefra kommende er det vanskeligt at forstaa, at det drejer sig om to forskellige Købstæder (Riismøller 1942:252)

Den nye Limfjordsbro blev således til i en periode præget af lavkonjunktur og depression. Netop som modtræk hertil, er 1930ernes byudvikling i Aalborg præget af en proaktiv række af "fremskridtsorienterede" projekter som broen, gadegennembruddet ved Vesterbro, Nordjyske Udstilling og lufthavnen (Jensen 2003:19).

Byens måde at løse spørgsmålet om fysisk fremkommelighed og mobilitet efterlader spor i det urbane landskab. Både i form af konkrete infrastrukturer som Limfjordsbroen, men også i sin måde at enten øge eller mindske de stedsbundne identitets- og kulturforskelle. Således har fjorden, ifølge nogle analytikere, skabt to forskellige kulturer:

Ser man på ældre dansk historie, er det mærkbart, at havet samlede menneskene, mens omvendt afstande over land virkede modsat. Med den stigende mobilitet i slutningen af 1800tallet og begyndelsen af 1900tallet blev forholdet omvendt. På trods af de to broer udgjorde Limfjorden en nærmest uoverstigelig barriere, som forhindrede kulturudveksling mellem Aalborg og Nørresundby (Smidt & Iversen 2003:20)

100 års projektet

At de fysiske rammer nogle gange har dannet baggrund for modsætninger og interessekonflikter, ligger hævet over enhver tvivl. Der er dog en anden dimension, der ligeledes udspringer af de fysiske forhold i havnefrontsområderne, her indrammet af Riismøller ovenfor gennem brug af begrebet ”almindelig, loyal konkurrence”. Havnen har således spillet en væsentlig rolle, både økonomisk, kulturelt og fysisk:

Ved havnen er der altid liv. Dampere kommer og Dampere gaar. Altid er der fuldt af Skibe, der losser eller indtager last. Havnen er den væsentligste Indtægtskilde, hvoraf Aalborg øser, og omfattes med den ømmeste Kærlighed (Bigum 1915/84:22)

Vi finder denne historiske betydning omkring selve havnens dannelse og udvikling flot beskrevet i et af vore interviews under overskriften ”100 års projektet”. Således beskriver en erhvervsmand den historiske udvikling, der viser betydningen for bydannelsen og for tidsperspektiverne, der lægges herpå:

Altså det har egentlig været en strategi fra både havnens side og fra byrådets side siden 60'erne, at det var det, man ville på meget lang sigt. Man startede med at købe de første, de første arealer herude i Aalborg Øst, det gjorde man i 60'erne...Og... så skulle [man] bygge Limfjordstunnelen, og der... der var det så heldigt, at lige netop der hvor havnen ejede arealerne ude i Aalborg Øst, der kunne staten lave en byggegrube, som... hvor man kunne støbe tunnelelementerne i, så

det gjorde man så. Og der kunne man så i, omkring '70, skulle... det var dengang, hvor det var moderne at flytte statsvirksomheder ud fra København ... der valgte man så at flytte den kongelige grønlandske handel, som det hed dengang, til Aalborg. Og... der gav Aalborg havn et tilbud, Aalborg By et tilbud, der baserede sig på, at det hul man havde gravet for at lave tunnelelementerne, ja der tog man et bolværk, byggede bolværk rundt om, og så havde man et havnebassin, og det var så det, man tilbød... til staten, til den kongelige grønlandske handel...Og det sagde de ja tak til, og det var så starten på Østhavnen ... Og siden da, og det er så 30 år siden, der har vi simpelthen målrettet arbejdet på at flytte dele af vores havn ud i åbent terræn, og det at vi ligger herude med vores erhvervshavn, det...det har store fordele, altså det... For det første har vi plads nok herude Så kan vi oven i købet lægge, udlægge noget til naboarealer til dem, og det har i, det kan i så udvide på, det er reserveret til jer... Det... det er nemmere at lave, og lave en planlægning forfra kan man sige, så vi... så vi herude ikke løber ind i, at det bliver bymidtebebyggelser og boliger omkring erhvervsområder på havnen... Vi har nemt ved at lave, det er de fremkommelighedsproblemer, som man har for eksempel i Århus ikke, hvor man har svært ved at komme fra motorvejssystemet og ned til havnen...Så der er store fordele ved det her, så det...der så man virkelig rigtigt i Aalborg, da man der for fyrretyve år siden startede med at tænke, at nu skal vi have et udviklingsområde, den nye havn udenfor. Og det har altså gjort at vi, vi her i Aalborg, har kunnet rydde det meste af den indre havn og

*overlade den til kommunen, så man kan lave andre ting, som er det alle byer i Danmark faktisk gerne vil...Hvor der er i næsten alle vores havnebyer, der er der en konflikt mellem havn og by ... hvis man lavede et regnestykke på Østhavnen i dag, så tror jeg ikke det løber rundt faktisk. Det lader vi så være med at lave, og så må man sige, at... at det er jo sådan, at Østhavnen skal ikke måles over de her 30 år, **det er et 100 års projekt i virkeligheden** (Erhvervsmand 1)*

Igen vil vi nu forlade disse historiske og teoretiske betragtninger for at lytte til de interviewedes fortællinger om rummet, artefakterne og de fysiske tings betydning.

Den livgivende Limfjord

I umiddelbar forlængelse af det mere eller mindre symbiotiske forhold, som fjord og by antages at have haft op gennem historien, finder vi her erhvervsmandens forståelse for fjorden som både materielt livgivende i form af fisk og transport, men også kulturelt og identitetsmæssigt livgivende:

*Men det er jo en tendens fra gammel tid, hvor Limfjorden var livgivende på en eller anden måde i form af den trafik der var der på, at der kom en masse med skibene og så videre. Men, så har bare været et sted, jamen det var nærmest bare en forhindring, man skulle krydse for at komme fra hovedlandet, til... til det Nørre Jylland, ikke også. Og der har man da en opgave, som, hvor jeg synes, at man er godt på vej til, igen at opfatte, at Limfjorden det er, det er livgivende, **det er forfriskende at kigge på, og det giver inspiration** og... at man vender ansigtet denne her vej, i stedet for at vende ryggen til...og det tror jeg, at os der sidder hernede...og har sin daglige gang, arbejdsmæssigt...man opfatter Limfjorden på den måde, det er jeg overbevist om (Erhvervsmand 3)*

Mellem broerne - et skræk scenario eller en moderne havnefront?

Gennem vore samtaler med interviewpersonerne står det klart, at et af det mest træffende og omdiskuterede fysiske udtryk i området er området på Aalborgsiden, der går under navet "mellem broerne". Her finder vi på den ene side en vis tilfredshed med den internationale og moderne atmosfære, der udstråles fra disse havnefronts bygninger:

... altså byggeriet mellem broerne...hvor jeg synes selve

fronten er flot, jeg ved godt, at der mange der synes, at det er blevet for tæt, men altså selve fronten, det er flot. Og så er der det, vi er i gang med og...med Musikkens Hus og det her Stigsborg Brygge, og Lindholm Brygge, altså jeg ser en helt anden, en helt anden mulighed med at man på begge sider har noget, har en eller anden form for bebyggelse end i gamle dage, hvor det var grimt og...hvor det var industriområde ... jeg synes godt, der må være liv på fjorden, og det vil sige, at når man har en fjord, så skal man også kunne se skibe...Så jeg synes ikke... at det gør noget, at der er noget erhverv, hvor der er nogle skibe, der lægger til, og...det sker et eller andet, som man kan sidde og kigge på. Og så skal det være varieret, altså... det skal ikke rent bolig eller rent erhverv, om det sådan service skal det være. Altså det skal være en kombination af offentlige virksomheder og virksomheder, sådan at der er liv hele døgnet, og det tror jeg godt kan gå i spænd sammen ... Det synes jeg er spændende [husbåde], det synes jeg...Altså jeg når man sådan ser det, det er både i London, det er i Amsterdam, sikkert, at det er en spændende form...det eneste...det kan være lidt vanskeligt med strøm og med, og med lys og så videre...og det spændende det ligger i altså en vis intimitet ... hvor man kan være...det skal ikke bare ligge inde langs kajen, det tror jeg ikke så meget på...Men...nogle steder, hvor man kan være ... Men altså folk vil jo prøve noget nyt...og jeg synes...hvis det kan bære, så er det jo fint... øhh.. .de er vel rigelig dyre... og jeg synes heller ikke det gør noget, med nogle variationer, og der er også nogen der er...der er lidt, hvad skal man sige Klondyke-agtigt

*pakket ind , det generer ikke mig ... den amerikanske by det er sådan med ordentlig store...skyskrabere...Jeg har været i San Francisco og Los Angeles, jeg har ikke været i New York....altså **der er lidt amerikansk på det mellem broerne, med lidt tæt og lidt højt**. Så synes jeg, der skal være noget andet på den anden side, så det bliver lidt mere varieret... Jeg kan egentlig godt lide at være storby, men vi er jo ikke sådan... en storby (Byrådspolitiker 2)*

Byrådspolitikerer er ikke alene om at få associationer til større byer, når tanken falder på området "mellem broerne". Ligeledes kædes dette metropoludtryk sammen med de seneste planer for en markant ændring af havnefronten, nemlig planlægningen af "Musikkens Hus", som det er tilfældet for denne erhvervsmand:

*Og for mine egne øjne, der jeg sådan... der tænker **jeg også lidt på Københavns Havnefront**, som man kan se der er lavet derovre, som jeg synes er utroligt mange gode ting derovre, og vi er selv aktive medspillere på adskillige af projekterne... men...men det er også synd at begynde at sammenligne København med Aalborg...fordi det er to helt vidt forskellige forudsætninger, man kommer udfra ikke også, og man kan jo ikke placere en Københavns Havnefront på havnen i Aalborg, det kan jo ikke lade sig gøre ... Jamen det tror jeg også, man skal...jeg tror også man skal... jeg tror, man skal, det tenderes lidt nogle af de planer, der er for øjeblikket, jeg tror, at man skal sørge for at skabe, at der er lidt luft i det område [Musikkens Hus]. Altså det må ikke...det bliver ikke, må ikke i mine øjne, så må det ikke blive en pendant til det*

her, og der er nogle ting, man skal værne omkring. Der skal være lidt luft omkring sådan et kæmpe, ambitiøst og flot projekt, som musikhuset er. Der skal være en lille smule luft omkring det, op ad at vi så selv leverer nogle ting, der gerne skulle være en pendant til selve idéen omkring musikhuset. Der kan... være en pendant til de aktiviteter, der finder sted på musikhuset. Og det er fint nok. Det er sådan lidt nordvest for musikhuset, så skal være noget luft, fordi man kan ikke lægge en masse ting klods op og ned af det musikhus. Der er også et slot, som skal have lidt luft omkring sig. Lige nøjagtigt, der skal være noget omkring ... Jeg synes, man skal være opmærksom på at de ting, man får bygget rundt omkring, det... det skal være bæredygtigt på lang sigt... og bæredygtighed det betyder, at man bliver nødt til at lave noget der er blandet. Altså det nytter ikke bare at lave rent erhvervsbyggeri rundt omkring, så er spøgelsesbyer om aftenen...det skal være...underforstået, at der skal være **helhed**, og det skal være bæredygtigt på lang sigt, og det betyder at, man skal lave noget, der såvel er noget erhverv i, der skal være noget bolig i det, og der skal være noget butik, som gør, at der er liv, en stor del af døgnet....Det tror jeg på, fremtiden vil vise, at det bliver bæredygtigt, altså...Fordi rent erhverv, så skal det lægges ud i en industripark dybest set, og det...det må man ikke gøre med noget der er så bynært som det her (Erhvervsmand 3)

Kombinationen af Musikkens Hus, de mange andre planer for havnefronterne og Aalborg Kommunes plan for byudvikling i øvrigt

synes at få alle disse elementer til at spille sammen i én "fortælling" om byens fremtid:

Jeg ser den meget positivt, altså der... det er der Aalborgs fremtid ligger, og det er det område, vi satser på, sammen med universitetsparken. Og... det går mere og mere op for folk, at det er et stort aktiv at have en flod, ind igennem en storby, og den flod den har en kvalitet, der gør, at den både kan bruges til... som transportvej...vi kan godt lide stadigvæk, at der er nogle skibe, det må heller ikke være for sterilt, som når man kommer til Sydfrankrig og ser nogle dyre både, der ligger hvor, der ikke er noget folkeliv på ... Og så, så er der meget delte meninger i Aalborg om... havnefronten mellem jernbanebroen og Limfjordsbroen. Jeg synes selv, at selve fronten er flot, særlig set fra Nørresundby, men jeg synes, det er bygget for massivt og at næste række ligger for tæt på første række, og det er for mørkt, gaden er for smal, og at... altså det bør man lære af (Byrådspolitiker 1)

På den anden side, finder vi også "stemmer", der udtrykker mere direkte ubehag og angst for at byggeriet "mellem broerne" skal komme til at stå som model for den fremtidige byudvikling ved havnefronterne:

***Det er simpelthen...d et er bare for tæt** [mellem broerne på Aalborgsiden], altså jeg har prøvet...jeg var på noget kursus dernede, handelsskolen har noget dernede, jamen så går man ud, der er sådan nogle afsatser, hvor folk egentlig skal ryge, men så står man og kigger ind i*

folks stuer, ikke altså...nej, det synes jeg ikke...Nej, jeg synes, der...der skal noget mere grønt til nu ... Ja, men jeg synes...jeg synes det er forkert anlagt, for jeg synes egentlig, at idéen med...med boliger inde i byen, synes jeg er rigtig god, fordi...byen den skal også være levende. Når du kommer ind for eksempel... jamen så...er byen jo tit noget død, ikke, altså hvis du kommer på nogle bestemte tidspunkter. Jeg synes, en storby som Aalborg skal være levende. Og det vil du jo få jo flere mennesker, der bor herinde, ikke ... Hvis jeg så skal udtale mig på samrådets vegne, altså der er man nok noget blandet, man synes... der er nogen, der har den holdning [til Musikkens Hus], at hvorfor skal man nu bruge penge på det, når man nu må skære ned på nogle andre ting, ikke også... ... Der er nok ikke så mange, der ligefrem klapper i hænderne over det, det må jeg nok sige, der er nok flertal af folk der synes, at det er mange penge ... Jo... jeg er ikke i tvivl om, at Musikkens Hus det bliver utroligt attraktivt.. .og jamen jeg er da stolt over, at min by, som jeg siger Aalborg er, ikke, altså at man.. .alligevel fastholder, at man skal have Musikkens Hus, og jeg...jeg kan også godt forstå...når jeg hører de der argumenter, ikke også, jamen vi spare,r og de gamle de får ikke gjort ret godt rent og så videre, men altså på den anden side, så er...Man er også nødt til at skal have nogen af de ting der, og det synes jeg, altså Musikkens Hus, var oplagt at skulle have. Så synes jeg det vandland derude, på sin vis, synes jeg det... det er jo fint nok, at det blev skrottet, ikke. Jeg synes, det er synd for derude i området, at de ikke har en svømmehal, ikke, og det synes

jeg, at de skal have, men... nej der... det var ligesom jeg syntes, nej det...vi kunne i hvert fald ikke have begge dele (Samrådsrepræsentant 2)

Dette synspunkt om området "mellem broerne" som værende for tæt bebygget finder vi i sin mest radikale for hos denne byrådspolitiker, der ligefrem kalder det for "fremtidens slum":

*Ja, min opfattelse af det er, at det har nok været forvaltningen, og der havde man så sat et arkitektfirma på fra København, og jeg skal bestemt ikke sige, at arkitekter ikke er dygtige nok, men jeg synes, de alle sammen er helt firkantede... de kan kun lave firkantede huse med flade tage... Sådan er tiden blevet, ikke. Og så får man sådan et projekt der, og så siger man jo, jamen vi skal jo også have... det er jo kommunens jord, så vi skal jo have så mange som muligt boliger på det her stykke jord, fordi så kan vi få flest mulig penge. Den tanke er også god nok måske, bortset fra, at når man samtidig skal udvikle sin by, så er man nødt til at sige jamen inden for det område, der vil vi det, så kan det godt være, at vi får tre millioner mindre, eller fem, men det er det vi vil... med fremtiden, og vi... altså nu synes jeg jo, at havnefronten på Aalborgsiden, den er forfærdelig grim og tæt og...Så derfor siger...Jeg synes ikke, der har...Jeg synes det er **hovsaplanlægning**, vi laver ... Ja... fordi jeg tror på sigt, at det er det, der giver mest...Jeg er ikke i tvivl om, at... jeg har jo udtalt, at det på Aalborg havnefront, at det er **fremtidens slum**, og det mener jeg, det er fordi, det er så tæt, og så højt, at der er jo ikke noget liv derinde; der*

er...Når folk de kommer og går ind i deres små...huller, hver især, og så lever de deres liv der, men der er jo ingen liv...udenfor ... Jeg vil lave et langsigtet...hellere have en langtidsplanlægning, fordi jeg er sikker på, at det lønner sig (Byrådspolitiker 3)

Musikkens hus - en ny tids ikon?

Netop Musikkens hus er det andet mest omtalte fysiske karaktertræk ved havnefronterne (selvom der jo endnu ikke er bygget noget). Således er det ganske klart, at flere af vore interviewpersoner ser Musikkens hus som ikon for en ny tid:

*Når man så kommer ind på det mere centrale, der er det vigtigt at skabe noget, der gør, at man får liv på havnefronten... der tænker jeg selvfølgelig på området omkring **Musikkens Hus** og i det hele taget hele vejen hen til Limfjordsbroen, men også her ovre på den anden side mellem broerne i Nørresundby og herudaf på Stigsborgområdet. Altså prøve at få skabt en byudvikling, der sikrer, at man giver folk rum og plads, og det er det, som planlægningen så tager udgangspunkt i ... og der synes jeg så, at **når Aalborg går fra en industriby til sådan en vidensbaseret by**, så synes jeg, det er vigtigt at fokusere på, at vi ikke glemmer industrihistorien, industrikulturen og derfor skal man sikre nogle vartegn ... Hvis vi nu kan prøve at knytte det sammen og så sige, vi skal prøve at samle byen omkring fjorden, så læg mærke til at jeg siger byen i ental og ikke i flertal, og det, mener jeg faktisk, er vigtigt, men det er klart, at vi får altid diskussionen, vi har den også ind imellem, hvis*

*vi holder møder på begge sider hvorfor ikke skabe noget handelsliv i Nørresundby. Det kan vi ikke gøre gennem planlægningen, hvis det er sådan, at folk de føler, at de skal til Aalborg at handle ind, selvom de kommer fra Nørresundby, så kan vi jo have nok så mange intentioner om det... men jeg oplever ikke... altså jeg oplever ... at der har været det der modsætningsforhold, men at man også er i gang med at bløde det op, og der kan man sige, at Stigsborgkvarteret kan være med til måske, når man skaber en ny bydel der og endegyldigt bringe det forhold væk ... Altså jeg har jo en idé om, at når erhvervet slår sig ned omkring havnefronten, der hvor de så kan slå sig ned, at så det de ikke skal have mulighed for, det er at bygge deres kantiner oppe på... i toppen af bygningen, de skal ligge nede på grundplanen, og så skal de egentlig kunne bruges af ... sådan som en slags restaurant om aftenen fordi det kunne understøtte de aktiviteter, man har... og det kan lade sig gøre, det gør man i **Ørestaden**, så kan vi vel også gøre det her... Men man er nødt til at lave det som frivillig... (Byrådspolitiker 5)*

Når det forholder sig således, at Musikken Hus er et af de største diskussionspunkter og referencerammer, vil der naturligt nok også findes alternative holdninger til dette. Der synes derfor at være en vis "folkelig" modstand og opfattelse af projektet som prestigeorienteret og for finkulturelt til "almindelige mennesker":

*Det tror jeg i øvrigt også, der er mange, der opfatter det som... **Musikkens Hus som et prestigeprojekt. Sådan med borgmesterens og universitetets intentioner, ikke?***

Uden at det sådan er for almindelige folk her. Det er ikke min holdning, men sådan hører jeg en del mennesker sige ... Og det er egentlig morsomt også... det har jeg tænkt på mange gange i de her debatter, der har været mellem den ene og den anden side... fordi, man har meget med, jah sundbonitter de synes sådan og sådan ikke, men der er jo også en holdning fra den anden side til, at det ikke skal herover, og der har man jo lige så stor en grænse, og det snakkes der aldrig så meget om ... Det folk så var ophidset over der, det var jo at... der havde man jo.. der kunne man begynde at se konturerne af det på Aalborgsiden, og der var de jo bange for, at man skulle lave noget tilsvarende der, og man ville gerne have, at der var grønne pletter imellem, og man ville gerne have, at der var luft imellem, og at man kunne se sådan op... imod... bakken og sådan noget... (Samrådsrepræsentant 1)

Det er et vigtigt tema at holde sig for øje, hvis man ønsker at øge legitimiteten og den mere generelle opbakning fra byens borgere til Musikkens Hus. Senere skal vi advokere for, at strategiudviklingen og analysen af havnefronterne netop handler om at skabe et "fælles sprog". Her ser vi en af begrundelserne herfor. Kun gennem øget dialog baseret på en større eller mindre grad af fælles begrebsstof kan der forventes, at borgerne kan udveksle synspunkter på havnefrontens udvikling og måske i sidste ende endda nå til en fælles forståelse heraf.

Landskabspotentialer - mod en sammentænkning af fjord og by

En afsluttende og sammenfattende beskrivelse af de fysiske forandringsprocesser ved havnefronterne lader sig indkapsle

af betydningen af "landskabet" i bredere forstand. Som denne embedsmand siger det, så er begrebet landskab måske kodeordet til en sammenkædning af fjord og by på en ny måde:

Det er i høj grad landskabspotentialerne, det er også det, vi lægger ind i det område i byudviklingen herovre, det vil jeg egentlig sige, det er... det er egentlig at sige landskab, det kan egentlig gives mange former... og vi har måske haft en tendens til egentlig i høj grad, når vi lavede et eller andet at fokusere på arkitekturen ... som bygninger... og så det der med landskabet, der har man ligesom haft sådan en dansk... sådan har vi haft det længe... vi har sådan en dansk holdning, så skal det være bøgetræer og bøgehække og lindetræer og så haft et meget snævert register af det at forme landskab på... og ikke brugt det der univers... for det giver dog en masse muligheder... og man kan sige, det er måske der, vi så skal bruge det element til at skabe identitet... altså stedets identitet.... altså Fjordparken er sådan set fin nok selvom den er traditionelt bygget op, men har nogle dimensioner så den også er et rekreativt element... så kommer man ud til Lindholm Bro... og så kommer man helt ud i det åbne landskab ...ja at man får de grønne områder knyttet på... og man kan bevæge sig fra det hårde fra det bymæssige og så ud i landskabet ... Det er da helt klart, at hvis man laver sådan en bræmme af kontorbyggerier, så afskærer du byen fra havnen og vandet ... så ... og det kan man så sige, at vi skal nævne et plus på også den første havnefront, så er det, at der er så mange boliger... det er sådan set på plussiden ikke ...

*fra søsiden er den fin nok... der er egentlig mange boliger, der er med til at ... at tilføre folk til byen og give liv... selvfølgelig skal vi ikke ... skal vi passe på med at få de der ... erhvervsklodser ... men jeg synes også godt at... jeg synes også, det er fint nok, at de kom nogle steder, hvor man måske også bruger dem, jeg synes, det er fint nok, man fik Siemens ... blev bygget den gang... og som gjorde, at man ... at de fik den der attraktive placering ... Musikkens Hus reelt vil så henvende sig... kan man sige... til ... skulle gerne henvende sig til byen ikke ... og så bare måske bruge et andet billede at... **det kunne så gerne blive måske byens... sådan moderne store forsamlingshus... regionens store forsamlingshus...** altså netop fordi at de der regionale barrierer de brydes jo ned... altså man mødes på en helt anden måde... det her hierarki der er i ... hvad skal man sige... byer og opland og oplandsbyer det forsvinder efterhånden... det bliver jo egentlig mere bundet sammen af nogle ... også af interesser... og der vil det have et publikum... et stort publikum... (Embedsmand)*

5. Branding/Strategi/Image

Byernes image og de symboler, vi knytter til dem, når vi skal beskrive dem, er blevet altafgørende i en verden, hvor information og symboler flyder næsten uhindret. I forlængelse af de aktuelle forandringer med betydning for byerne, som vi beskrev i indledningen, må der hæftes ved, at byerne i en global tidsalder udviser stadigt større opfindsomhed, når det kommer til at beskrive og "fortælle sig selv". Den udstrakte bykonkurrence har medført en opblomstring i aktiviteterne omkring at skabe et særligt image, en særlig brand for byerne.

Image og brand er jo fortrinsvis betegnelser for mere eller mindre officielle aktiviteter, hvis formål har at knytte værdier og symboler til specifikke lokaliteter. Således erindrer forfatterne af dette skrift, at der for mange år siden fandtes en lokal turistbrochure hvor, der stod, at Aalborg var "Nordens Paris", ledsaget af et billede af Jomfru Ane gade. Det handler med andre ord om, hvad det er for nogle associationer, man gerne vil skabe i menneskers bevidsthed således, de handler i overensstemmelse hermed. Et af de tilbagevendende temaer, når talen falder på branding og image, er jo hvorvidt, lokaliteten eller byen har noget unikt identitetsmæssigt at promovere sig ud fra? Eller om det er henvist til at "låne" symboler og virkemidler fra andre eksempler, der for tiden anses for at være mest succesfulde? Et eksempel kunne jo være Øresundsregionens udstrakte brug af branded "Medicon Valley". Et forsøg på at låne fra den verdenskendte "Silicon Valley" (Jensen & Richardson 2004). Her er det igen identitetstemaet, der er på spil. Men ikke nok med det, det handler også om hvorvidt, man mener at kunne brande sin by udfra en "autentisk" identitet, eller om man kopierer/simulerer en identitet.

Et af de tilbagevendende eksempler på branding har således gennem

samtalerne været Guggenheim museet i Bilbao. Flere af vore interviewpersoner har jævnført Musikkens hus med Guggenheim, som oftest udfra et håb om en lignede effektfuld branding. Spørgsmålet er her, om man skal vælge en imitation eller simulering af Guggenheim for derigennem at profilere Aalborg som "Nordens Bilbao", eller om man blot skal stille sig tilfreds med at være "Nordens Aalborg", som en af vore interviewpersoner udtrykker det. Som blev berørt under det forrige tema, er spørgsmålet om hvilke fysiske artefakter og udtryk man vælger at knytte sin brandingstrategi an til, jo et spørgsmål om hvilke signaler, man ønsker at kommunikere. Spørgsmålet bliver derfor, om man kan forstå de aktuelle samfundsforandringer i en retning, hvor man ser Aalborgtårnet som industritidens og værftsbyens symbol. Eksempelvis skriver Jensen herom udfra Nordjysk Udstillings katalog i 1933:

Også Aalborgtårnet, udstillingens vartegn, blev håndfast symbolsk tolket for den besøgende i udstillingsavisen og karakteriseret som "et dristigt himmelstræbende Taarn", hvis formål var at "flænge alle drivende Skyer itu, der kunne tænke sig at formørke Himlen over Udstillingsbyen" og endda "at sprede de økonomiske Uvejrsskyer, der længe har ruget over Landet" (Jensen 2003:39)

I dag er vi vidne til en ændring, hvor eksempelvis Universitetet og vidensindustrien kommer til at fylde mere og mere. Et muligt spor, vi skal forfølge her, er derfor, om den "ny tids by" også skal have en ny tids symbol form af Musikkens Hus til erstatning af den gamle industribys ikon?

Når vi kommer ind på Musikkens Hus og i den forbindelse Guggenheim

i Bilbao, er det jo i øvrigt en pointe, at bygningen i Bilbao er blevet til et tegn, der blot viser tilbage til sig selv. Man tager ikke til Guggenheim for at se en udstilling, men for at se Frank Gehrys bygning. Men et museums ide er jo også at vise det, der er inde i og ikke kun det selv. Moralen for Aalborg er, at man skal forsøge at gøre lige så meget for det liv og de aktiviteter, der foregår inde i huset som det signal, der sendes til omverdenen udenfor.

Under dette tema, har vi opsamlet en række byer og stednavne, som interviewpersonerne har nævnt undervejs i vore samtaler. Listen rummer byer som interviewpersonerne selv nævner, enten som eksempler til efterfølgelse eller det modsatte:

Hamborg, Stavanger, Antwerpen, Amsterdam, Sidney, København, Århus, Marselisborg havn (Århus), Skagen, San Francisco, Chicago, Amsterdam, Flensborg, Madrid, Oslo, Kristianssand, Frederiksstad, Göteborg, Nibe, Racine (Wisconsin), Brighton i Sydengland, Køge, Lyon, Rotterdam, Malmö, Helsingborg, Firenze, Cape Town

Vi har valgt at tage alle med, for at illustrere den pointe, at der næppe findes byudviklingseksempler hvor, der ikke blandt de involverede beslutningstagere har været såvel positiv som negativ indflydelse fra byudvikling i andre byer. Man kan sige, at en sådan liste giver et første indtryk i hvilke eksempler, der præger Havnefronternes beslutningstageres byudviklingsmæssige forestillingsevne.

Som før vil vi nu forlade disse teoretiske betragtninger for at lytte til de interviewedes fortællinger om, hvordan de ser mulighederne for nye branding strategier og image.

Aalborg Nordens Aalborg? - om kopier og originaler

Som nævnt ovenfor, rejser spørgsmålet om kopi eller original sig helt automatisk, når talen falder på strategier, politikker, brands og aktiviteter til profilering af byen. Bymarketing eller byreklame er jo et spørgsmål om, hvilke fysiske artefakter og symbolske billeder, man skal forsøge at sælge/profilere sin by ud fra. Som vi også så, er der altid et helt katalog af eksempler, som vi mere eller mindre bevidst trækker på, når vi skal vurdere et sted eller en by. I forlængelse heraf vil man uundgåeligt komme til at tage stilling til, om man har noget helt unikt ved sin by, der så at sige "sælger sig selv". Eller om man vil lade sig inspirere eller ligefrem kopiere andre byers succeser. I forbindelse med diskussionen af Musikkens Hus som fysisk artefakt i en brandingstrategi, der signalerer kultur- og vidensby, bliver Guggenheim museet i Bilbao derfor ofte fremhævet i interviewene. Groft sagt deler vores interviewpersoner sig i to grupper; en, der ser en positiv dimension i en Guggenheim effekt og en, der snarere mener man skal se Aalborg som Aalborg slet og ret frem for som "Nordens Bilbao". Lad os starte med en repræsentant fra den sidstnævnte gruppe. Her er det en byrådspolitiker, der siger:

Jeg er enig i, at man ikke bare skal kopiere andre... det som vi har gjort med Stigsborg og med havnefronten på Aalborgsiden, det er egentlig at sige til to landskabsarkitekter, som så har lavet noget rundt omkring ikke bare i Danmark, men også ude omkring i den store verden... sagt prøv nu at tænkt nogle tanker i forhold til jeres uddannelse som landskabsarkitekter, tag udgangspunkt i landskabet, tag udgangspunkt i hvordan og hvorledes det her landskab kan omdannes med respekt for det landskab... og der synes jeg egentlig, at vi har fået

en fin plan for Stigsborgkvarteret, som selvfølgelig kun er på idéplanet, den skal lige bearbejdes.. alligevel ... ja, men jeg synes, **lad os nu bare få Aalborg som Nordens Aalborg** ... og så lade det udvikle sig derhen af... Jeg synes, det der er fint ved Musikkens Hus, det er, at man har valgt et projekt som adskiller sig fra alt andet arkitektur, som vi har set i den her by. Og der synes jeg måske, at det som mange arkitekter og både private og også offentlige skulle tage og lære, det er, at vi behøver ikke altid bygge kasser... Altså vi sidder jo i en firkantet kasse i det her byggeri, og det synes jeg måske... det er inspirerende indvendigt, men... men der adskiller Musikkens Hus sig ved at være både vovet og spændende og i det hele taget er tænkt ind i forhold til at også at bruge det vand ... Ja, jeg tror, det er den måde, at man er på i dag, det er, at **vi shopper rundt**, og det er ikke så meget bestemt af, om man kommer fra den ene eller den anden bydel. Jeg tror så også, at det handler meget om, at vi bevæger os væk fra den der industrikultur og over til sådan ... vidensbaseret by, hvor folk ikke tænker og arbejder på den måde. Jeg tror også, man vil opleve at ... igen at man surfer, og man shopper ... at man shopper rundt. **Vi lever jo i en lille by i en stor verden** og selvom afstandene ikke er blevet kortere, så er det alligevel blevet så kort, så man føler ikke tidsmæssigt som et problem, om man den ene dag bor i Aalborg og den næste dag bor i San Francisco ... **det er jo igen generationsbestemt, jeg tror ikke, at folk vil acceptere at Musikkens Hus blev det nye logo, de vil stadig have Aalborgtårnet som det der... men man kan jo godt have flere logo'er, kan man sige...**

(Byrådspolitiker 5)

Her så vi generationsspørgsmålet dukke op igen. Det er utvivlomt et af de afgørende karakteristika, når der tales om by- og stedstilhør eller identitet. En anden byrådspolitiker, der ligeledes ikke tror på Aalborg som "Nordens Bilbao", knytter endvidere spørgsmålet an til den Amerikanske byudvikling, hvor særligt storcentrene (Mall's) og den kraftige byvækst står som afskrækkende for mange Europæere:

*Jeg er meget bekymret, fordi jeg har rejst en del i USA, og derovre der findes der næsten ingen byliv. Der er jo sket det, at man har lavet de der store indkøbscentre, malls, uden for byen og så lever en helt dag derude kommer om morgenen og lever inde i den der kuppel af forretninger, og så deres midtbyer der er ingenting og det bliver lidt slumagtigt, når at der ikke er forretningsliv ... Altså infrastruktur, fordi der har vi jo også kræfter i gang, der gerne vil have, at vi skal have biltrafikken mere eller mindre ud af midtbyen. Vi ordnede det herovre, sådan at man ikke må dreje op og ned af broen; det begrænser trafikken, og det er altså hårdt ved vores forretningsliv, fordi vi danskere, vi nordjyder, vi vil køre i vores biler, når vi skal helst køre helt hen til indgangsdøren. Og gør man ikke ulighed for, at man kan køre, man kan parkere og så videre, så vil folk trække ud til de store indkøbscentre. **Og så tror jeg, vi slår vores by ihjel; vi kan ikke leve af kultur og folk, der danser rundt inde i gaderne, det...** det giver ikke det dagligliv, der skal til. Så derfor synes jeg, vi skal være os rigtig meget med, hvad vi gør her. Og der ser jeg en stor problematik i fremtiden, når Musikkens Hus kommer, fordi Nyhavnsgade er i dag*

*rimelig trafikeret og... der er ligesådan med åbenhed ved slottet, der er jo tanker på, at der skal folk jo så bare kunne gå, og det betyder jo så, at man ville lukke en del af trafikken dernede... Og så har du faktisk fået hele midtbyen lukket lidt af. Og det kommer til at skabe et problem. Der skulle vi jo have råd til; jeg tror aldrig, vi får det, men vi burde have råd til at lægge en vej under Nyhavnsgade, jeg har lige været i Madrid, sidste weekend, dernede har de utrolig mange af de der... hvad hedder sådan nogle?... Underføring ... **Jeg tror ikke, Aalborg bliver nordens Bilbao** ... Musikkens Hus bliver selvfølgelig ekstraordinært, men for mig er musikkens hus først og fremmest den del... det var aldrig blevet, hvis det ikke var universitetsdelen ... Det er ikke Aalborg alene, der kommer på kortet, det er Nordjylland, og der vil være så mange attraktive ting for turister heroppe, og det skal vi forstå at knytte sammen. Vi skal passe på, vi heroppe ikke kun kigger indenfor vores egen navle kommunemæssigt, vi skulle gerne lave noget fornuftigt samarbejde, fordi vi har havet, vi har turister, der vil til sommerhuse, og så har vi så byen som en tiltrækkende del i deres oplevelse undervejs. (Byrådspolitiker 3)*

Det er nok at stramme den, at hævde, at der ikke eksisterer noget "byliv" i USA. Pointen er dog klart, at der er en række karakteristiske byudviklingsformer, som denne interviewperson ikke ønsker at associere Aalborg havnefront med. Som nævnt er der dog andre, der ikke er så angste for efterligningerne og som også har ganske høje tanker om image potentialet i Musikkens Hus. Som denne politiker siger, så handler det om at "vise format":

Den der havnefront, hvor det er blevet for massivt, der skal vi så huske på, at der købte kommunen jo for mange penge af havnen det jord, da byggeriet i Danmark var gået i stå ... Det var nemt nok bagefter, hvor vi havde haft nogle gode tider at sige, man burde gøre sådan og sådan... Men derfor skal vi alligevel ikke begå de fejl, der allerede er begået. Aalborg skal altså have lidt mere stil og klasse til at sige: vi vil lave noget ordentligt. Det kan godt være, at vi ikke kan lave det så hurtigt, som vi gerne vil lave det, men vi skal lave det ordentligt. Og derfor, jeg synes, der er lavet meget kvalificeret diskussion om havnefronten... fronterne eller hvad man nu kalder dem. Jeg synes jo også den der diskussion om husbåde, at det viser at man... man diskuterer tingene... Planlægningsmæssigt på et højere niveau end man gjorde før i tiden, fordi man forsøger... man er blevet dygtigere til at analysere eventuelle konsekvenser, hvor, at før i tiden der var det tit sådan noget med: Der står en mand eller en entreprenør. Han vil bygge det. Vil byen have det eller vil byen ikke have det? ... Der må **man vise format**, hvis Aalborg vil være en by med en midtby, der er kvalitet i og hvor havnen og byen på begge sider kommer til at være sammen... Jeg, jeg synes jo selv, og det kan godt være, det er fordi jeg er... jeg er indoktrineret ved barnsben... altså alle grinede jo af Aalborg Kommune efter kommunesammenlægningenovre på den anden side, hvor man købte nogle faldefærdige rønner op, man ville lave en strandpark ... Man var ikke rigtig klog ... Aalborgs varemærke i dag det er også lidt, kan jeg mærke, Aalborgtårnet, bygget midlertidigt i 1933...

Men jeg tror, at Aalborgs nye varemærke det bliver Musikkens Hus... Det tror jeg, det er jeg ret sikker på. Og så tror jeg altså at... at altså det brand vi forsøger at lave, det har jo altså noget at gøre med, at der er højt til loftet, der er mange kulturtilbud, der er udvikling ... Jamen det er jo menneskene [vigtigste råstof] ... det er jo, at hvis vi kan blive ved med at tiltrække unge mennesker til vores uddannelsesinstitutioner, som... og så.. .jo... bedre vi bliver til at lave et attraktivt samfund, hvor nogen vil investere sådan, at man kan blive her, når man er færdig med ens uddannelse, altså...jo mere vil vores by udvikle sig, fordi investeringerne vil i høj grad være betinget af, hvor...hvor kan vi få folk til at bo, hvor kan vi få kvalificerede folk ansat, og også ægtefællernes beskæftigelsesmuligheder (Byrådspolitiker 1)

At opslutningen bag Musikken Hus er stor blandt erhvervslivets repræsentanter er ikke overraskende, hvis man har fulgt mediedebatten gennem det sidste års tid. Her er således et eksempel på en erhvervsmand, der ligeledes tror på imageeffekten i Musikkens Hus:

*Altså en ting jeg kan se, og det er virkelig en overvejelse, om det er rigtigt eller forkert, det jeg kan se, det er at vi... at vi gør meget for at adskille... erhvervsaktiviteterne og så de nye aktiviteter... Jeg [var] i Cape Town, og så **Cape Town Waterfront**, som er et af de berømte eksempler på, hvis man omdanner en erhvervshavn til...til andre ting. Og dernede der har man jo altså den helt modsatte strategi, fordi der er... prøver man at bevare en*

hel masse erhvervsaktivitet inde midt i det der nye omdannede område og hvor der er et pulserende liv. Men det dækker det hele. Der ligger bugserbåde inde midt i området, og der er... de har et lille bådeværft, der ligger derinde stadigvæk ... Og der er... i det hele taget er der, er der også en erhvervsaktivitet, som er blandet fuldstændigt, selvfølgelig er der nok en eller anden styring på det, så de ikke generer hinanden alt for meget, men... der opfatter man altså det, at man har netop havne livet stadigvæk, det opfatter man som et...et af bærende...Som det attraktive.... Og sådan er det altså ikke i Aalborg, det er det ikke... der har vi tvært imod lavet det... det omvendte. Prøver at skærme af, så erhvervsdelen, jamen den er der godt nok, men den er meget sådan pakket ind, kan man sige, og... og det... det er sgu nok noget om det altså fordi ... Hvorfor der aldrig er et skib i vores havn længere ... Der kan jeg ikke se andet end, at vi har nogle gode muligheder i Aalborg, Det... det må være... altså man kan bedst illustrere det ved at tænke på... på, hvad hedder det Cutty's Ark ... Det at vi har en relativ smal...vandvej, som man faktisk, man kan jo se fra den ene side til den anden, det er da meget ... at kunne følge med i, hvad der foregår på begge sider, og det... det tager ikke sådan flere timer at komme på tværs, det gør jo trods alt, at vi hænger sammen, når det ses fra den side...og...Det, det er sådan nogle arrangementer, der er også andre ting, der kunne bidrage, men jeg kan ikke se andet, vi har ... Det mener jeg bestemt, det kan være et aktiv, men...altså man kan nok...det er klart, at det er meget vigtigt, hvordan...hvordan man får strikket

reglerne sammen på der, der er jo nogle ting, gerne man vil have der. Og det er jo det, det får man jo ... fra broen og op, og østover. Altså... hvis man... man skal i øvrigt være meget forsigtig med, hvad man bygger fordi.. .man kan tænke på, at... de ting man laver derude af byggerier, jamen dem har man altså, at døje med de næste 100 år, ikke?... så man kunne jo overveje om... og det er også... hvem ved, om det lige netop er vores generation, os der har fat i...lige nøjagtigt bedst stillet, det kunne jo være, at man skulle sige, ja men lad os dog have noget, og så og så gemme noget til en anden generation, ikke, det kan være, at der er andre ting om 30 år, der var bedre... Og det der kan forhindre det, det er vel, at man bygger. Hvis man bygger meget så... så er der lukket, så kan man sgu ikke, altså. Omvendt kan man vælte det igen, men altså, det... det er synes, meget meget sværere ... **jeg tror godt, at... at vores Musikkens Hus, kan...kan godt gå hen og få samme virkning for os, som i Bilbao ...** Jamen, altså det vi har, som ikke så mange har, i hvert fald af de større byer... jamen det er jo fjorden. Det er... og netop den der havn lidt igen.. ikke, altså hvis du kigger rundt, den man bedst kan sammenligne den med, det er nok i virkeligheden, byer som ligger ved floderne, ikke og det... jeg tror mange steder, der...der betyder det voldsomt meget, livet omkring floderne, på broerne... (Erhvervsmand 1)

Her føjes dog noget interessant til, nemlig erfaringerne fra Sydafrika med Cape Town Waterfront. Her har man angiveligt satset på den modsatte strategi af Aalborg, nemlig at bibeholde havneaktiviteter

samtidig med de "blødere" byfunktioner som kontorerhverv, service og boliger. Dette er næppe sandsynligt, at denne strategi kan overføres til Aalborg havnefront nu, hvor en lang række afgørende valg om placering af havne aktiviteter er truffet med bindende effekt langt frem i tiden (f.eks. den fortsatte udvidelse af aktiviteterne i Grønlandshavnen). Men pointen, eller lærestykket om man vil, er måske det, at man i Cape Town netop har set bymæssigheden som en flerhed af aktiviteter. Hvis man ikke har denne kobling af det "nye" og det "gamle", fordi man har afviklet sidstnævnte, må man overveje hvorledes, man kan "simulere" disse ting. Dette er dog kun en farbar strategi, hvis man ikke har berøringsangst overfor efterligningerne og kopierne som strategi.

En anden erhvervsrepræsentant, der ligeledes tror på Musikkens Hus som det nye vartegn, hæfter sig dog ved, at endemålet må være at tænke på Aalborg som "én by".

Det, tror jeg da, ville være et godt bud [at forestille sig at Musikkens Hus som arvtager for Aalborg tårnet], for hvis man ser på projektet og de anstrengelser, som lokalt har været udfoldet for at få det her op at stå... så er det jo et projektet af en sådan størrelse at det er ikke hvert tiår sådan noget det lykkes... så det er var da et helt realistisk bud og kunne være med til at give en anden profil end den, som Aalborgtårnet med al dens kvaliteter upåtalet, så er det noget, der hører en anden tid til, og hvor man ikke havde de her tanker, som det går på nu... og der synes jeg virkelig, at det andet var en oplagt mulighed for at se på, hvordan man kunne.. hvad skal man sige... fremhæve byen her på noget her,

*som gav et lidt perspektiv end Aalborgtårnet, og som samtidig bruger vandet, og som har lidt på den anden side af fjorden og... på mange måder synes jeg egentlig, der er noget tiltalende ved at tænke i de baner der ... for det første er der en opgave, som består i, at vi skal have byrådspolitikere til at gå forrest i en debat, som siger altså... **Aalborg er én by** ... men den diskussion, den tror jeg, man er nødt til at have nogle politikere, som går forrest og præger debatten ... kunne man sådan rent politisk sådan skabe konsensus om en diskussion eller debat, som havde det formål at sige det her, det er altså en enhed... og der synes jeg, som vi talte om, at vi må være kommet langt hen ad vejen, når nu kommunen har placeret nogle magistratsafdelinger på den her side... (Erhvervsmand 4)*

Hermed er det jo helt afgørende, om man formår at skabe de symboler, artefakter og begreber, som kan danne en sådan enhedsforståelse. Til den ende er hele byplanlægningen omkring havnefronten jo medvirkende til at skabe en begrebsdannelse eller et sprog:

*... jo det er rigtigt... og **lave et sprog** for det ikke... men det er også måske netop at se det her ... altså fjorden som ... det der ... **naturressource, der drøner ind igennem byen ikke... på den måde at se så ... og så byen i sammenhæng** med den naturressource... fordi det er der egentlig, jeg synes, værdier og muligheder ligger... og så er det... handler det altså om at få det... det vi har knyttet sammen... og så lave nogle... succes eller nogle gode investeringer... på en eller anden måde... og nu her*

*det derovre det handler ikke om at bygge ret mange...
undtagen altså Musikkens Hus.... (Embedsmand)*

Oplevelsesbyen ... kulturbyen?

Transformationen af de økonomiske aktiviteter bort fra skibsværftsindustri og råstofferarbejdning hen imod videns- og kulturintensive (immaterielle) produkter rummer sine egne problemer i forhold til den lokale og regionale arbejdskrafts kvalifikationer samt den vidensinfrastruktur, en by har. Men det ligger endvidere klart, at en lang række byer, der står overfor de samme strukturforandringer som Aalborg, ofte fokuserer på hvordan man kan tiltrække og fastholde nye grupper af højt uddannet arbejdskraft. De nyeste analyser på området indikerer, at teknologi og viden ikke gør det alene. Således skal også tolerance i forståelsen åbenhed overfor sociale, religiøse og etniske forskelle være fremherskende (Florida 2002). Det skal de fordi, højt uddannet arbejdskraft fokuserer på tryghed og åbenhed i de rammer, de måtte vælge for deres arbejdsmæssige lokalisering. Det betyder endvidere, at byerne også på det mere jævne niveau skal kunne tilbyde rekreative adspredelser, eller med et mere jævnt ord "oplevelser". Således er byens mangfoldighed af aktiviteter og indtryk netop en kvalitet, som man må fremelske både på storbyniveau og på lokalitetsniveau. Det handler med andre ord om "oplevelsesbyen":

Også vores egen kommunedata... som dem... de kommer jo ind ude fra Aalborg Øst, ikke også... Og hvis man ser på Københavns udvikling, det er jo det samme, der kommer flere virksomheder udefra, som siger, jamen når de vil placere sig, jamen så er det altså helt inde... .og så ikke lige i hjertet for der er man så opmærksom på, at det skal være rekreativt og meget rekreativt- og butikspræget,

men... men lige omkring... så, så... der sker nok lidt en koncentration for øjeblikket, hvor man måske tidligere sagde, "jamen byerne skal udvikle sig.. .og der skulle udvides i den retning, den retning, den retning" ... Jeg tror lige så godt, vi at indrømme... man skal ikke undererkende, at der også er image i det, både for beboerne, der vælger at bo der, men også for virksomhederne... der er en villighed til at betale lidt ekstra for ... Det er... det er **oplevelsesbyen**. Sammen med havnefronten. Og... Mall'en... det store indkøbscenterområde, det er... det er jo ikke kun Aalborg, det er omegnsbyerne, der trækker dertil ... En vigtig ting, det kan vi da se på andre steder, ikke også, det... shoppingcenter og storbutikområdet, jamen det kan vi placere næsten hvor som helst omkring en storby, det er sådan set ligegyldigt, hvor det ligger henne ... altså der skal være en indfaldsvej ... men ellers er det principielt ligegyldigt, fordi det baserer sig ikke på beboerne i området... mens **bykernen kun kan ligge et sted, nemlig i centrum, og ligesom skal være den... den nerve omkring... omkring byens identitet, ikke ...** Men det er jo en udvikling, vi har set... i mange, mange større byer, for det meste større byer, end Aalborg. At gågaden er den der oplevelse i København ikke også... altså Strøget, ikke også... jamen, isoleret set er der jo i bund og grund ikke nogen af de butikker, der har en, bare tilnærmelsesvis målsætning om rentabilitet for den butik, der ligger der... det er ren promovring ... Det er et levende reklameskilt... Hvor at, hvor at, jamen indtjeningen, den sidder andre steder (Erhvervsmand 2)

Disse mekanismer er virksomme både på det helt lokale plan, hvor udbuddet af service og handel er afgørende. Men der er også en regional dimension eftersom eksempelvis Musikken Hus og Aalborg Universitet jo er unikke institutioner indenfor en ganske betragtelig radius:

*Ja, altså gågaden, der er jo... der er jo traditionelt de lidt mere højprofilerede butikker i gågaden ... med et lidt mere eksklusivt præg af varer, typisk, end... end der er i et center. Jeg er nødt til at være lidt farlig og generalisere, men det tror jeg godt, man kan generalisere, at det... at det er tilfældet ... Ja, altså jeg tror mennesker, at vi alle søger en dagligdag, hvor... hvor tingene bliver mere og mere komplekse... Og derfor søger vi en dagligdag, hvor tingene gerne må være... der er ting, der skal overstås... de skal overstås effektivt, nemt og bekvemt. Og mange indkøb, de skal placeres på den måde, så man får det, som man vil have, i form af **kvalitetstid** til andre ting. Så skal andre ting pakkes sammen væsentligt mere effektiv. Så derfor så forventer man også en... skal man handle ind et sted, jamen så... så ligger den butik jo der, lige på ens vej, når man skal hjem fra arbejde. Det er der, hvor det er mest bekvemt ... derfor... **logistikken betyder meget... citystrukturen** ... Men det er klart, at der skal være de muligheder, som gør, at også større virksomheder synes, det er interessant at etablere sig her. Vi har større virksomheder, men vi vil også gerne... vi vil også have det kulturelle udbud, en Aalborgshal, eller Aalborg Kongres og Kulturcenter, de muligheder de giver, og et universitet og så videre, som gør, at de kan etablere sig her. Derved*

så kan man tiltrække den arbejdskraft... jeg tror, det er væsentligt, at Aalborg markerer sig som kraftcenter for Nordjylland og den udvikling, der er her, og har det større udbud... kulturmæssigt... oplevelsesmæssigt... og også den, der forstår at tiltrække de store virksomheder, fordi kommer det sammen med universitetet, jamen så... så har man en ganske unik situation, det er jeg overbevist om (Erhvervsmand 3)

Universitet, Musikkens Hus og andre symboler på den ny kultur- og oplevelsesby synes således at have bidt sig fast som bestanddele af en brandingstrategi uanset hvem af vore interviewpersoner, vi henviser til. Her er eksempelvis en politiker, der mere ydmygt konstaterer, at det ville være godt, hvis Aalborg blev kendt for andet end fabrikkerne:

*Ja, det er det, og jeg synes, **det ville være godt, hvis vi kunne blive kendt på noget andet end ... Fabrikker** ... Ja, jeg vil sige være på kortet altså rent kommercielt altså koldt og kynisk business, det er ikke det, jeg mener, jeg vil gerne at Aalborg skulle udvikle sig at være en ... **kulturby**. Hvor virkelig der er noget at byde på også og.... nu vores universitet det spiller jo en central rolle. Og den udvikling, der sker omkring universitetet med de der mere teknologisk prægede virksomheder ikke, det er altså nu, er det jo altså en branche, der sker så hurtigt, der kan være god beskæftigelse i dag og fyringer i morgen. Men altså vores universitet spiller jo en utrolig central rolle ... Ligesom man kan sige værftet det gjorde for halvtreds år siden (Byrådspolitiker 4)*

Mangfoldigheden skal, ifølge den næste interviewperson, også tænkes ind i de fysiske strukturer og de æstetiske koder, man lader råde i en fremtidig havnefrontsudvikling. Vandet "drager" menneskene, men der skal mere til end uniforme kontorlandskaber:

*Jo, jeg hører til dem der, der siger, vi kan ikke arbejde imod en trend, eller mod befolkningen, og vi er blevet meget mere mobile, og folk har to biler og... der skal være et indkøbscenter i City Syd. Nu trækker vi jo også tit folk til udefra... fra omegnen. Jeg... som jeg siger, det har faktisk givet et løft til Aalborg... også til midtbyen, bare på... på en anden måde. Altså, det har gjort, at vi har kunnet, at midtbyen ikke bare er et sted, hvor man handler, men også et sted, hvor der foregår andre ting. Altså hvor man får en **oplevelse samtidig med, at man også køber** nogle varer ... Nej, men så... det er også derfor at nogle steder, der bygger man jo med gavlen ud mod... mod vandet... for at skabe de der kig ned til vandet. Og... hvis man skulle bygge det mere samme, så kunne det også godt være, at man skulle... skulle have en **realitybro**, hvor der også var et eller andet på ... Men altså, hvis man bryder en lige linje... så, så vil det skabe opmærksomhed og... højne om man så må sige sådan en havnefront ... man kunne jo godt lave noget, som... som, så at sige, der... der mentalt bandt dem sammen, også sandsynligt med en tovbane for eksempel... det kunne, kunne man lave, altså, det var sådan et symbol på, at vi binder dem sammen, men der egentligt noget man skal forcere, ikke?... Men hvor meget det vil blive brugt, det ved jeg ikke ... Altså **kvaliteterne, det er... det er noget med udsyn, og at***

man kan se... specielt vandet. Jeg tror, at vandet er... vand er jo meget dragende på mennesker, altså... og så kan jeg godt lide meget variation, det må ikke være for ens, heller ikke arkitekturen... altså jeg synes, man er tilbøjelig til at bygge... nogle firkantede klodser ... der... der må sgu godt være noget spræl i en gang i mellem... altså hvis det... hvad var det Hundertwasser-arkitekturen, der var der jo ingen rette linjer... Variationen... betyder meget, ikke? ... der skal være folk, der skal være børn og folk, der bor der om dagen, der skal være nogen, der er der, mens folk er på arbejde, det vil sige, der skal være nogle virksomheder, og nogle servicevirksomheder. Altså virksomheder i dag, mange virksomheder i dag, de kan jo sagtens være der uden, at man kan se, at det er en virksomhed ... boligarealerne må ikke være for store... og erhvervsarealerne må ikke være for store. Fordi det der er vigtigt, det er, altså når erhvervsvirksomhederne de går hjem, klokken 4 eller 6 eller hvornår de går hjem, ikke? Så er det jo tomt hele tiden, så skal der være noget bolig der om aftenen, eller nogle offentlige bygninger, kulturelle virksomheder... sådan at der er liv i bygningen... Som vi ser ude i verden, synes jeg, der er det... jeg har set mange ... så tør man næsten ikke at gå der jo, fordi det. De er fuldstændig tomme. Og så er der nogle andre, der tager over ... Altså alle kender jo Bilbao nu, ikke? og... det er vel, fordi man dels turde at binde an på... med en speciel arkitektur, ikke... altså noget man kan forholde sig til. Så kan man lide det, eller også kan man sige, det ser skrækkeligt ud, ikke, men altså et eller andet, man kan forholde sig til. I stedet for, at man

er ligeglad, eller det er ligegyldigt ... I gamle dage, der kunne man profilere sig på, at man havde børnepasning til hinanden og så alle de der. Det opfatter folk i dag, som naturligheder ... Ja... Jeg tror ikke, at Aalborgtårnet i dag sælger, for eksempel. Og så Musikkens Hus, vil sælge meget mere, altså udeomkring (Byrådspolitiker 2)

Det er netop sagens kerne, at kommunerne og byerne ikke længere blot kan profilere sig på de klassiske former for offentlig service. Der skal mere til.

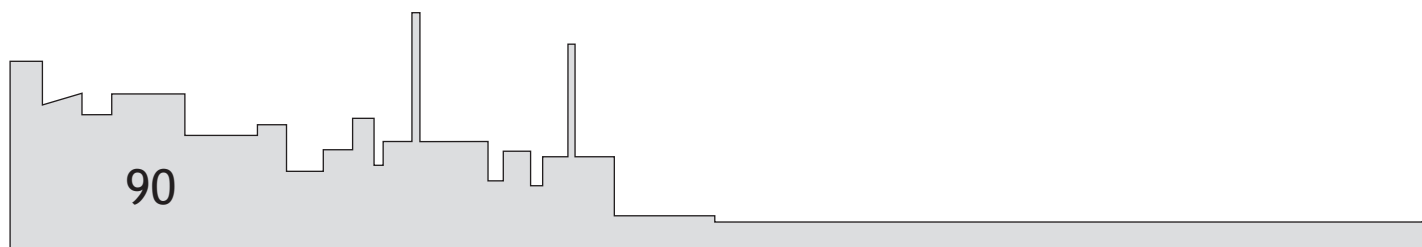
Byen for alle?

Efter at have gennemgået disse positive røster og set på forestillingerne om oplevelsesbyen, er der dog grund til at minde om, at der også er borgere for hvem disse prioriteter synes langt væk fra dagligdagen. Og som måske heller ikke har de økonomiske ressourcer til at dyrke alle disse "oplevelser":

Det kan godt være, at Thorkild Kristensen gerne vil tjene nogle penge, og jeg har i øvrigt heller ikke noget imod ham, men ... men det bærer det mildest talt ikke præg af... de står jo som nogle skrækeksempler på den anden side ikke. Og det er en stor skam, for der burde være mange muligheder ... ja, forskellig slags byggeri og

*meget mere eksperimenterende end det, man har set indtil nu. Det, tror jeg, det er nødvendigt, hvis man ... man skal ændre image ... selvfølgelig skal der da være nogle regler for, hvad man kan klaske op... ellers får man også noget helt forfærdeligt... men ... alligevel... du kan jo også godt have en bestemt æstetisk linie i det, selvom det er forskelligartet ... **jeg tror ikke, folk er så forskellige uanset, om jeg nu sidder i socialgruppe fem eller længere oppe... grundlæggende tror jeg egentligt meget, man har nogle behov, og man vil gerne have... og hvis man tror på forhånd, at det er ubehageligt, eller at det er kedeligt, eller at det er... du skal bare sidde og glo, der ikke rigtig er noget...** så har man ikke den store tilskyndelse til at bevæge sig derind vel... det tror jeg, det er meget grundlæggende... vi vil gerne have, at der sker noget, vi vil gerne have, at der er noget, vi kan lide... og vi vil gerne have, at de behov vi har de også bliver opfyldt der, hvor man er, ikke?... (Samrådsrepræsentant 1)*

På den baggrund er det vigtigt for en velfungerende havnefront, at ikke alle oplevelser er forbundet med økonomiske udgifter. Man kan sige, at havnefronten skal tænkes ind i "byens sociale geografi".

6. Opsummering

Vi er nu kommet til vejs ende for denne indledende kortlægning af forestillinger om de reelle og mentale broer i det bynære havnefrontsområde i Aalborg og Nørresundby. Vi kan ikke yde materialet fuld retfærdighed gennem en detaljeret opsummering, men vil i stedet her søge at fremdrage de væsentligste pointer og ideer fra denne "fortælling". Her kommer de fire strukturerende temaer på banen. Før vi dog søger at drage konklusioner, vil vi lade udvalgte udsagn fra de mange stemmer, vi har lyttet til stå side om side under deres respektive temaer for på denne måde at skabe et "kor" af byens stemmer som en slags "koncentreret symfoni".

Liv/Identitet/Den gode by

Jamen altså, jeg synes, der ligger nogle muligheder, men... men som vi sagde i starten, at der har ligget nogle mentale barrierer, som gør også, at det er ikke mere... Man har ikke taget fat på det rent planlægningsmæssigt... fordi der har været en modstand eller... i hvert fald i Nørresundby, ville man hele tiden have noget fra Nørresundby og så videre...noget selvstændigt (Byrådspolitiker 2)

For det første kan man jo sige, at det der har været omkring havnefronten, det har været gamle industrier, tung industri, og det er jo under afvikling nu. Vi står i en byomvendelsesproces, hvor vi går ... hvad skal vi sige... fra den tunge industri og så over til ... det som vil karakterisere Aalborg som en vidensbaseret by... (Byrådspolitiker 5)

Nørresundby er lidt ligesom, jeg sammenligner det ofte med Vejgaard,

altså bortset fra vi ligger ved vandet, fordi vi er som om, vi lever lidt i vores egen verden, ligesom man gør i Vejgaard (Byrådspolitiker 3)

... altså både Aalborg og Nørresundby har jo været gamle arbejderbyer. Og der er jo en bestemt kultur, som også hænger ved, og som stadig er i mange sammenhænge ikke. Og det tror jeg måske, er blevet ændret lidt med de generationer, vi har ... f.eks. de unge de snakker jo ikke meget om Aalborg og Nørresundby, altså de farer jo omkring lige meget, hvor det er ikke (Samrådsrepræsentant 1)

... det internationale niveau, det skal man så hente også i det regionale særpræg... altså i den lokale identitet... det er ikke sådan med at efterabe de store byer... (Embedsmand)

Magt/Politik/Organisation

Ja, men det er jo et spørgsmål om kroner og ører. Det er der jo ingen tvivl om. Altså det jord dernede, det er jo mange penge værd, ikke, altså og det, det er der ingen tvivl om, det er selvfølgelig det, der er alt afgørende. Det er da også derfor, at det hele det er så bebygget ude i den anden ende, ikke. Og det er det, der er lidt træls, at det er det, der måske kunne gå hen og få stor indflydelse...de der grønne ånde...åndehuller, vi har herude, altså, eller har...eller hvor vi har mulighed for at få det lavet i hvert fald, det, synes jeg, er utroligt vigtigt, fordi hvis først vi klistrer til med byggeri, så er skaden sket, det har vi set (Samrådsrepræsentant 2)

Og der, synes jeg, man har været lidt tilbøjelig til i Aalborg at falde for nogle bygherrers ... altså hvis der kommer en med en pose penge og siger; "jeg kunne lige tænke mig at bygge noget her kunne jeg

købe en grund, og kunne jeg få lov?" ... så er man ligesom gået på kompromis med nogle overordnede mål for ligesom at kunne tilgodese nogle kortsigtede mål (Byrådspolitiker 4)

... jeg mener, man skal have hele viften med, og jeg mener faktisk, at vi bør, som kommune og som politikere, sikre, at alle boligformer findes på vores havnefront, så at alle vore borgere kan tilgodeses med de ønsker, de hver især har ...(Byrådspolitiker 3)

... jeg synes det største problem i forhold til havnefronten, eller i det hele taget til byudvikling, det er, at kommunen ikke har det, man kunne kalde en aktiv jordpolitik. Det vil sige, at kommunen ikke står som den, der ejer noget jord, men at det er nogle private, og det er ikke fordi, der er noget i vejen med privatejet jord, men det gør det alt andet end lige lettere, hvis det er kommunen, fordi så er det kommunen, der styrer udviklingen ...(Byrådspolitiker 5)

... det er jo faktisk et borgerforum [Foreningen Havnefronten] godt nok med nogle måske nogle centrale personer, der repræsenterer forskellige interesseorganisationer, men det er jo reelt et borgerforum... (Embedsmand)

Rum/Artefakter/Fysiske ting

... altså der er lidt amerikansk på det mellem broerne, med lidt tæt og lidt højt. Så synes jeg, der skal være noget andet på den anden side, så det bliver lidt mere varieret... Jeg kan egentlig godt lide at være storby, men vi er jo ikke sådan... en storby (Byrådspolitiker 2)

... hvis jeg så skal udtale mig på samrådets vegne, altså der er man

nok noget blandet, man synes... der er nogen, der har den holdning [til Musikkens Hus], at hvorfor skal man nu bruge penge på det, når man nu må skære ned på nogle andre ting, ikke også ... Der er nok ikke så mange, der ligefrem klapper i hænderne over det, det må jeg nok sige, der er nok flertal af folk, der synes, at det er mange penge ... (Samrådsrepræsentant 2)

Når man så kommer ind på det mere centrale, der er det vigtigt at skabe noget, der gør, at man får liv på havnefronten... der tænker jeg selvfølgelig på området omkring Musikkens Hus og i det hele taget hele vejen hen til Limfjordsbroen, men også herovre på den anden side mellem broerne i Nørresundby og herudaf på Stigsborgområdet. Altså prøve at få skabt en byudvikling, der sikrer, at man giver folk rum og plads, og det er det, som planlægningen så tager udgangspunkt i ... og der synes jeg så, at når Aalborg går fra en industriby til sådan en vidensbaseret by, så synes jeg, det er vigtigt at fokusere på, at vi ikke glemmer industrihistorien, industrikulturen, og derfor skal man sikre nogle vartegn ... (Byrådspolitiker 5)

Det tror jeg i øvrigt også, der er mange, der opfatter det som... Musikkens Hus som et prestigeprojekt. Sådan med borgmesterens og universitetets intentioner, ikke? Uden at det sådan er for almindelige folk her. Det er ikke min holdning, men sådan hører jeg en del mennesker sige ... (Samrådsrepræsentant 1)

Branding/Strategi/Image

... ja, men jeg synes, lad os nu bare få Aalborg som Nordens Aalborg ... og så lade det udvikle sig derhen af... Jeg synes, det, der er fint

ved Musikkens Hus, det er, at man har valgt et projekt, som adskiller sig fra alt andet arkitektur, som vi har set i den her by. Og der, synes jeg måske, at det som mange arkitekter og både private og også offentlige skulle tage og lære, det er, at vi behøver ikke altid bygge kasser... Altså vi sidder jo i en firkantet kasse i det her byggeri, og det synes jeg måske... det er inspirerende indvendigt, men... men der adskiller Musikkens Hus sig ved at være både vovet og spændende og i det hele taget er tænkt ind i forhold til at også at bruge det vand ... Ja, jeg tror, det er den måde, at man er på i dag, det er, at vi shopper rundt, og det er ikke så meget bestemt af, om man kommer fra den ene eller den anden bydel. Jeg tror så også, at det handler meget om, at vi bevæger os væk fra den der industrikultur og over til sådan ... vidensbaseret by, hvor folk ikke tænker og arbejder på den måde. Jeg tror også, man vil opleve at ... igen, at man surfer, og man shopper ... at man shopper rundt. Vi lever jo i en lille by i en stor verden og selvom afstandene ikke er blevet kortere, så er det alligevel blevet så kort, så man føler ikke tidsmæssigt som et problem, om man den ene dag bor i Aalborg og den næste dag bor i San Francisco ... det er jo igen generationsbestemt, jeg tror ikke, at folk vil acceptere, at Musikkens Hus blev det nye logo, de vil stadig have Aalborgtårnet som det der... men man kan jo godt have flere logo'er, kan man sige... (Byrådspolitiker 5)

Aalborgs varemærke i dag, det er også lidt, kan jeg mærke, Aalborgtårnet, bygget midlertidigt i 1933... Men jeg tror, at Aalborgs nye varemærke det bliver Musikkens Hus... Det tror jeg, det er jeg ret sikker på. Og så tror jeg altså at... at altså det brand, vi forsøger at lave, det har jo altså noget at gøre med, at der er højt til loftet, der er mange kulturtilbud, der er udvikling ...(Byrådspolitiker 1)

... jeg tror godt, at... at vores Musikkens Hus, kan... kan godt gå hen og få samme virkning for os, som i Bilbao ... (Erhvervsmand 1)

... jeg tror, det er væsentligt, at Aalborg markerer sig som kraftcenter for Nordjylland og den udvikling, der er her og har det større udbud... kulturmæssigt... oplevelsesmæssigt... og også den der forstår at tiltrække de store virksomheder, fordi kommer det sammen med universitetet, jamen så... så har man en ganske unik situation, det er jeg overbevist om (Erhvervsmand 3)

I gamle dage, der kunne man profilere sig på, at man havde børnepasning til hinanden og så alle de der. Det opfatter folk i dag, som naturligheder ... (Byrådspolitiker 2)

Der tegner sig med andre ord et billede af en by og et byudviklingsområde, hvor en række nøgleaktører dels ikke ser de samme udviklingslinier for sig. Dels hvor der trods alt er en ganske ensartet forståelse for byens historiske udviklingslinier. Det springende punkt er; hvad skal vi med havefronterne i fremtiden? Her synes dette afdækningsarbejde både at pege på, at der er lang vej endnu førend, der tegner sig et fælles billede. På den anden side så er man ved at sætte begreber og ord på en ny fremtid for byen, som ingen endnu kender. Endelig må man hæfte sig ved, at det er ganske illusorisk at tro, at alle vil blive enige om havnefronternes fremtidige udviklingsbaner i en samlet konsensus. Dertil er byudvikling en for kompleks størrelse. Som vi skrev indledningsvist skal forskelligheden netop bruges til at skabe grobund for en fremadrettet diskussion, i stedet for en "ladesom-om" alle er enige. Kun gennem "civiliseret uenighed" kan vore byer udvikles i overensstemmelse med deres klassiske idealer om byen som arnested for civilitet og demokrati.

Udover at lytte til byens stemmer, har det operationelle mål også været at kortlægge konkrete ideer samt mere løse og visionære forestillinger om, hvorledes det ovenfor beskrevne spørgsmål kan besvares. Her peger de interviewede aktører på en lang række konkrete forhold:

- Opleveleskatalog
- Havnebad
- Moler ud i havnen med cafeer og forlystelser
- "Reality bro" (dvs. bro med aktiviteter på)
- Karolinelundskilen (dvs. adgangsveje fra byen)
- Tovbaner
- Fjordbusser
- "Havnefruen" (Skulptur)
- Husbåde
- Grønttorvet på havnefronten
- Bazar
- Udspring og forskudte linier i kyst/kajlinien
- Lystfiskeri ved kajen
- Lystbåde
- Events (f.eks. Cuttys Ark)
- Udendørsudstillinger
- "Luft" og "grønt" (dvs. åbne pladser og adgang samt grønne arealer)

Det er for alle interviewpersonerne vigtigt, at undgå infrastrukturelle barrierer (f.eks. Nyhavnsgade). Det kan siges, det kommer til at handle om at "vende byen ud mod fjorden". Der er selvsagt altid forskellige holdninger til det offentliges rolle i planprocessen. Det er dog ganske karakteristisk, at ikke mindst erhvervsfolkene, som vi har interviewet,

lægger stor vægt på kommunen/den offentlige planlægning som "kickstarter" i denne type bymæssige forandringsprocesser. De fleste interviewpersoner mener, at byggeriet mellem broerne på Aalborgsiden bør stå som afskrækkende pga. sin massive tæthed. Det fremhæves endvidere af langt de fleste interviewpersoner, at kommunen skal stå fast på en helhedsbetragtning af havnefronterne. Dvs. ikke give efter for "hurtige" gevinster alene udfra en kortsigtet økonomisk betragtning. Branding eller strategimæssigt kan det sammenfattende sættes på følgende "formel":

VKO Brand = Viden, Kultur & Oplevelse

En sådan strategi synes at passe med de rent fysiske forandringer i området. Her kommer ikke mindst "Musikkens Hus" til at spille en stor rolle. Ikke kun som muligt regionalt kulturcenter, men i høj grad også som symbol eller ikon for en "ny tid" - eller da i det mindste et nyt brand. Som logo eller ikon for forandringsprocessen fra industriby til videns/kulturby synes det således for de fleste af de interviewede klart, at Aalborgtårnet symboliserer det forgangne og Musikken Hus det fremtidige (se figur 1). Ikke i den forstand, at Aalborgtårnet foreslås fjernet (dertil vil der formentlig heller ikke i dag være folkelig opbakning). Men nok i den forstand, at det er Musikkens Hus, der skal være det nye symbol og logo for en VKO branding af Aalborg.

Figur 1: Fra industri- til vidensby

Produktion	Logo/image/brand
Industribyen	Aalborg Tårnet
Vidensbyen	Musikkens Hus

Endvidere er det forfatterne af denne rapports opfattelse at man yderligere har behov for at tænke strategisk indenfor disse felter (se figur 2).

For overhovedet at kunne danne klangbund for en vision om Havnefronterne, er det endvidere en væsentlig pointe, som også fremdrages af nogle af interviewpersonerne, at der skabes et fælles sprog, en fælles begrebsramme til overhovedet at tale om Havnefronterne med. Det kan siges, at både brandingstrategier til brug for profilering af byen, men også internt i forhold til borgere og interessenter vil udviklingen af en sprogbrug og en horisont for forestillinger om havnefronten være af allerstørste betydning. Med de processer, der er igangsat omkring dannelse af Foreningen Havnefronten, kan det måske siges, at dette "sprogbygnings arbejde" i en vis forstand allerede er påbegyndt. Dels må der dog hæftes ved, at dette er sprog- og begrebsdannelse der foregår uden samlet overvejelse over hvad, det er, man vil opnå. Dels er dette arbejde, uanset hvor megen generel offentlig deltagelse nogle af interviewpersonerne mener Foreningen repræsenterer, jo ikke en åben offentlig dialog og begrebsdannelse. Omvendt vil den diskussion, som f.eks. foregår i Foreningen Havnefronten, givet vis kunne befrugte en større offentlig debat, hvis ellers den fik en mere direkte forbindelse hertil.

Figur 2: Fem grundelementer i en strategi/vision for Havnefronterne

Liv	Rytme, mangfoldighed og forskellighed
Adgang	Fysisk og økonomisk adgang til aktiviteter
Multifunktion	Bolig (eje + leje), erhverv og rekreation
Helhed	Både langs kysten og på tværs af fjorden er der tale om én bymæssighed
Sprog	Begreber for den historiske, nutidige og fremtidige betydning af Havnefronterne for en samlet byudvikling

Vores liste over mulige tiltag vil vi supplere med en erfaringsopsamling fra havnefrontsplanlægningen af *Norra Havnen* i Helsingborg. Denne går i planlægningsverdenen for at være et af de mere vellykkede eksempler. Således oplister rapportens forfatter mod slutningen, at denne proces ikke ville være lykkedes uden et vist mål af "interaktiv planlægning". En proces, hvor der også er blevet arbejdet med en aktiv arkitekturpolitik som delelement af projekterne. I denne forbindelse finder vi det relevant, at opliste de generelle forudsætninger, som rapportens forfattere mener, skal være tilstede for, at sådanne processer bliver vellykkede (Reiter 1999:85, vores oversættelse obj/hhh):

Den offentlige arkitekt

... må agere med sin kompetence som basis for et samspil med arkitektkolleger i andre roller som politikere og andre aktører. Den pædagogiske opgave at formidle indsigt i arkitektonisk kvalitet og et holistisk syn på byen er af afgørende betydning for den offentlige arkitekts rolle som projektleder, koordinator og byens repræsentant

Den projekterende arkitekt

... må have forståelse for den offentlige arkitekt ansvar for "almenvellets interesser" og sagkundskab i spørgsmål om bybygningsmæssige kvaliteter samt for dennes myndighedsrolle

Bygherrerne

... må acceptere, at deres mål ikke udgør samfundets yderste mål, men derimod kun er et middel til at nå eksempelvis bybygningsmæssige og andre kvaliteter, som kan være efterstræbelsesværdige set fra almenvellets synspunkt

Politikerne

... må give mandat til byens arkitekter som sagkyndige ikke kun i "processammenhænge" og myndighedsudøvelse men også som eksperter i at bedømme den arkitektoniske almene interesse

Medierne

... må have vilje og viden til at føre en saglig debat om arkitektoniske og bybygningsmæssige kvaliteter ud fra deres ansvar for den offentlige debat

Almenvellet

... må se den offentlige arkitekt både som redskab for politikken baseret på sin kompetence til at varetage en arkitektonisk almeninteresse, og som myndighed med sagkundskab som sit fremmeste redskab

Man kunne måske indvende, at disse konklusioner dels ser ud til at se verden primært fra den offentlige arkitekts synsvinkel. Dels at de måske fordrer en urealistisk gensidig respekt og konsensusdannelse blandt de forskellige aktører. Det vil vi på ingen måde undsige. Derimod synes denne række udsagn at kunne være et udmærket procesorienteret udgangspunkt for en diskussion af, hvordan vi kunne forholde os til *"Broerne i vore hoveder"*.

BILAG

Bilag 1: Interviewguide

1. Baggrundsspørgsmål

- Navn
- Stilling & uddannelse
- Job & institution

2. Områdets afgrænsning & aktører

- Hvordan vurderer du byudviklingen i det bymæssige område begge sider af Limfjorden mellem Aalborg og Nr. Sundby?
- Den historiske udvikling
- Hvilke institutioner og aktører mener du har størst interesse i byudviklingen?
- Hvilke institutioner og aktører mener du har størst indflydelse på byudviklingen?
- Hvilke problemer og trusler ser ud for byudviklingen i disse områder?
- Hvilke muligheder og styrker ser du for byudviklingen i disse områder?
- Hvordan vurderer du samspillet mellem kommune og erhvervsliv?
- Hvordan vurderer du samspillet mellem borgere og kommune?
- Hvordan vurderer du samspillet mellem borgere og erhvervsliv?
- Hvad bruges områderne til?
- Hvem bruger områderne?

3. Fysiske artefakter eller referencer til sådanne, både på lokaliteten men også uden for denne

- Hvilke fysiske "ting" synes du kendetegner området?
- Hvordan virker f.eks. broen, industrilandskab, nye kontor & boligområder mm.?

- Hvad synes du om disse fysiske udtryk?
- Er det nogen der efter din mening bør ændres, og i givet fald hvorfor/hvordan?
- Synes du, områdets fysiske udtryk ligner andre byområder du kender til?

4. Områdets idé - det attraktive centrale byområde

- Hvordan kan man tænke Aalborg og Nr. Sundby som én sammenhængende by?
- Ser du det bymæssige område på begge sider af Limfjorden i det bymæssige område mellem Aalborg og Nr. Sundby som én sammenhængende by? Hvis ja/nej - hvorfor?
- Hvis nej; kan man ændre på opfattelsen af disse to områder så man ville opfatte dem som én by?
- Er det overhovedet ønskeligt, at ændre på denne todelte opfattelse?
- Hvad mener du om disse typer som mulige beskrivelser af området? "Havnebyen i krise" overfor "oplevelses havnen"? "Nordenfjords byen" overfor "Søndenfjords byen"

5. Havnefronten - Det attraktive byområde

- Hvad er et attraktivt byområde?
- Hvem kan skabe et attraktivt byområde?
- Hvad er kommunens rolle
- Hvad er de private investorers rolle
- Hvad er borgernes rolle
- Kan og skal man gribe ind og planlægge for at skabe attraktive byområder
- Er der attraktive områder i byen der skal bevares for enhver pris?

6. Havnefronten, city og city syd

- Hvordan ser du forholdet mellem havnefronten, city og city syd ?
- Hvordan kan man planlægge for disse områders fremtid og skal man det ?
- Hvad betyder områdets organisering (City syd en ejer)?
- Hvor flytter livet i byen hen ?
- Kan eller skal havnefronten blive en god forretning for Aalborg kommune?
- Hvad vil havnefronten konkurrere mod?

8. Havnefronten, Nordens Bilbao

- Hvorfor er det så vigtigt for Aalborg at komme på kortet?
- Når man skal på kortet skal man argumentere med maven eller hovedet?
- Hvad er alternativet?

9. Strategier og forestillinger

- Hvilke markedsførings strategier findes der for området?
- Hvilke markedsførings strategier burde der laves for området?
- Hvilken rolle spiller den kommunale planlægning for disse?
 - Hvis man skulle lave en "branding" (et varemærke) for området, hvordan skulle det så se ud/formuleres?

Bilag 2: Liste over interviewpersoner

- 1) Byrådspolitiker 1, 25/6 2003
- 2) Byrådspolitiker 2, 26/6 2003
- 3) Erhvervsmand 1, 26/6 2003
- 4) Erhvervsmand 2 & 3, 25/6 2003
- 5) Byrådspolitiker 3, 11/6 2003
- 6) Erhvervsmand 4, 25/8 2003
- 7) Embedsmand, 28/8 2003
- 8) Byrådspolitiker 4, 20/6 2003
- 9) Byrådspolitiker 5, 5/8 2003
- 10) Samråds repræsentant 1, 5/8 2003
- 11) Samråds repræsentant 2, 1/7 2003

LISTE OVER CITERET LITTERATUR

- Bigum, C. (1915/84) *En byhistorie: Aalborg ved århundredskiftet*, Frederikssund: Forlaget Thorsgaard.
- Czarniawska, B. (2002) *A Tale of Three Cities. On the Glocalization of City Management*, Oxford: Oxford University Press.
- Florida, R. (2002) *The Rise of the Creative Class, and how it's transforming work, community and everyday life*, New York: Basic Books
- Jensen, O. B. (1999) *Rum, identitet & politik - sen-moderne forskydninger i den socio-rumlige relation*, GRUS nr. 58, pp. 22-40.
- Jensen, B. (2003) *Moderne gennembrud i Aalborg i 1930erne* ("Aalborg bogen 2003"), Aalborg: Selskabet for Aalborg historie i samarbejde med Aalborg Stadsarkiv og Aalborg Historiske Museum.
- Jensen, O. B. & T. Richardson (2004) *Constructing a Transnational Mobility Region - On the Øresund Region and its Role in the New European Union Spatial Policy*, in Dosenrode, S. & H. Halkier (eds.) (2004) *The Nordic Regions and the European Union*, Aldershot: Ashgate, pp. 139-158.
- Kristensen, N. N. (2003) *Billeder af magten. Portrætter til forståelse af magt og demokrati*, Århus: Århus Universitetsforlag, Magtudredningen
- Reiter, O. (1999) *Norra Hamnen. Hela Processen*, Helsingborg: AB Svensk Byggetjenst

- Riismøller, P. (1942) *Aalborg. Historie og Hverdag*, Aalborg: Aalborg By.
- Råvad, A. J. (1929) *Borgmesterbogen. En bog om dansk byplanlægning. For embedsmænd under stat og by, folkerepræsentanter, ingeniører og arkitekter samt skatteydende borgere (gående, ridende, kørende; sejlene og flyvende)*, København: Akademisk Arkitektforening.
- Smidt, C.M. & E. Iversen (2003) *Funkis. Det Nordjyske gennembrud*, Aalborg: Phønix Media
- Sehested, K. (2002) *Netværksstyring i byer*, København: DJØF Forlaget.
- Sehested, K. (red.) (2003) *Bypolitik mellem hierarki og netværk*, København: Akademisk Forlag
- Trap, J. P. (1961) *Danmark. Ålborg Amt*, Bind VI, 3, 5. udg., København: GEC. Gads Forlag.
- Vagnby, B. (1998) *Strategier og midler i bymidteplanlægningen: Et tilbageblik på danske erfaringer*, Aalborg: Institut for Samfundsudvikling & Planlægning, ISP Skriftserie nr. 219